

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 74 · 4. mai
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 4. mai 2022 kl. 10

President: Masud Gharahkhani

Dagsorden (nr. 74):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

Presidenten: Som representantene kan se, er en del av stortingssalen sperret av. Det har ingenting å gjøre med de flotte stortingsrepresentantene som vanligvis sitter der, men det er av sikkerhetshensyn for dem.

Presidenten vil derfor be om at de som ikke kan sitte på sin faste plass, finner et ledig sete. De som da ikke sitter på eget sete, kan tegne seg ved å rekke opp hånden eller ta en tur oppom her og snakke med sekretæren.

Sak nr. 1 [10:00:39]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at utenriksminister Anniken Huitfeldt og statsrådene Bjørnar Skjæran og Ingvild Kjerkol vil møte til den muntlige spørretimen.

De annonserte regjeringsmedlemmene er til stede, og vi er klare til å starte den muntlige spørretimen.

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra representanten Tone Wilhelmsen Trøen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:01:09]: Koronapandemien medførte et stort press på helsetjenestene våre, og flere pasienter venter nå på behandling. Å vente på behandling er krevende, og mange pasienter opplever at det er som om livet blir satt på vent.

De regionale helseforetakene har fått styrket sin økonomi hvert år. Både den forrige regjeringen og også den nåværende regjeringen har kompensert sykehusene for koronarelaterte kostnader. Likevel ser vi at pasientene står altfor lenge i sykehuskø, samtidig som det finnes ledig kapasitet hos private aktører som ønsker å bidra i den offentlig betalte helsetjenesten. På enkelte områder kan ventetiden være fra ett til to år for helt nødvendig behandling, slik som kikkhullsoperasjon av hofte og ryggoperasjon. For pasientene spiller det nok sjelden noen rolle om de gjennomgår hofteoperasjon på et offentlig eid sykehus eller et privat sykehus. Det som er viktig, er at kvaliteten er god, at staten betaler regningen, og at man kommer seg raskt tilbake til hverdagen.

Denne uken besøkte jeg Aleris' sykehus her i Oslo. Aleris har i dag en makskapasitet på omkring 750 000 pasienter i året på landsbasis. Staten benytter seg i dag av under 10 pst. av denne kapasiteten. Samtidig er antal-

let som venter på behandling, høyere i 2021 enn både i 2019 og i 2020.

Ventetid er tapte muligheter, usikkerhet og utrygghet, og for mange blir det lange perioder hvor livet settes på vent, sykmeldt fra jobb eller ute av stand til å følge studiene sine. Vi må erkjenne at vi har et etterslep, men at det også er mange som venter på helt nødvendig behandling i norsk helsetjeneste.

Mitt spørsmål til helseministeren er: Hvorfor vil regjeringen la pasienter vente i måneder og, for noen, over et år heller enn å benytte den ledige kapasiteten som er i den private delen av helsetjenesten?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:03:09]: Koronapandemien har ført til at sykehusene har vært gjennom en kontinuerlig omstilling i to år. Det har gått ut over planlagt behandling, og det har vært en situasjon under den forrige regjeringen, på deres siste vakt, og det er et ansvar vi har nå. Vi følger veldig nøye med på ventetidsutviklingen. Helseregionene gjør en stor jobb for å ta igjen utsatt behandling.

Det er sånn at helseregionene tar i bruk den kapasiteten som er tilgjengelig, gjennom avtaler med private. Nå nevnte representanten Trøen én aktør som har avtaler med de fleste helseregionene våre. Det er en del av den innsatsen som nå prioriteres. Det vi har gjort fra regjeringens side, er å styrke grunnfinansieringen. Når såpass mye planlagt behandling blir utsatt, taper helseregionene på den aktivitetsbaserte delen av finansierings-systemet deres.

Vår profil i dette budsjettet og også i den tilleggsproposisjonen vi leverte i januar, er å styrke grunnfinansieringen, sånn at helseregionene er best mulig satt i stand til å ta igjen utsatt behandling.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:04:44]: Ja, det er bra med en god og sterk sykehusøkonomi, men det er også trist at regjeringen ikke benytter den private kapasiteten som ligger i muligheten ved å ha et godt offentlig-privat samarbeid. Kanskje har dette aldri vært så politisert og ideologisert som nå, og det skyldes at vi har en helseminister som gjennom sine uttalelser i media og her i stortingssalen viser en fiendtlig innstilling til private aktørers ønske om å bidra i den offentlige helsetjenesten. Hun styrer også på en plattform som vil utvikle all kommersiell drift av velferdstjenester. Det er stikk i strid med det vanlige folk ønsker. I Kantars helsepolitiske barometer svarer nesten sju av ti at det ikke spiller noen rolle hvilken helseaktør det er som leverer tjenestene, hvis tjenestene er gode.

Hvor lang må ventetiden bli for vanlige folk før regjeringen vil ta i bruk den kapasiteten som ligger i hele vår helsetjeneste?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:05:46]: Her synes jeg representanten Trøen har fylt på med veldig mye saftig retorikk, men ganske lite innhold. Jeg er ikke fiendtlig innstilt til noen. Den som driver pasientbehandling i Norge, gjør det med det formål å hjelpe pasienter. Hvis vi ser litt tilbake i tid, på hvordan representanten Trøens eget parti håndterte dette, f.eks. i fjor, da man inngikk et forlik med Fremskrittspartiet i revidert nasjonalbudsjett, hvor man pekte på at man burde prioritere privat kapasitet, svarte daværende helseminister at det ikke var hensiktsmessig eller gjennomførbart – selvfølgelig til kritikk fra forlikspartneren Fremskrittspartiet. Vi har ikke gjort dette på noen annen måte enn Høyre gjorde. Det var også utsatt behandling i både 2020 og 2021, og nå jobber helseregionene for å ta igjen de oppgavene.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Tone Wilhelmsen Trøen.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:06:50]: Jeg tror det er tydelig for alle som lytter til spørretimen, og som har lyttet til de signalene vi har fått fra denne regjeringen, som ønsker og har vært veldig tydelig på at private som ønsker å levere helsetjenester, ikke kommer til å få de beste rammebetingelser under denne regjeringen. Statssekretær Karl Kristian Bekeng, helseministerens egen statssekretær, har sagt at hvis man ser på helse som en hvilken som helst vare, som å selge kaffe eller sko, kunne man si at det er helt irrelevant hvem som gjør dette. Det handler bare om å få gjort det på den mest mulig effektive måten. Det er et utsagn som kom da vi diskuterte Kantars helsepolitiske barometer, hvor befolkningen svarer at de mener at løsningen fremover er et godt offentlig–privat samarbeid.

Stiller helseministeren seg bak uttalelsen fra sin egen statssekretær, og mener hun at det er en riktig definisjon, at den pasientbehandlingen som skjer i den private delen av helsesektoren, kan sidestilles med å selge sko og kaffe?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:07:54]: Jeg mener det er forskjell på helsetjenester og det å selge sko og kaffe. Det mener også statssekretæren min, og derfor fikk han også jobb hos meg – vi er enige om det. Men jeg er helt uenig i resonnetet til representanten Trøen. Helt siden vi fikk en offentlig finansiert helsetjeneste, har det vært et samarbeid med private og ideelle aktører. Jeg mener de beste vilkårene for dem – og dette er basert på direkte dialog med disse aktørene – får man gjennom avtaler, langsiktighet og forutsigbarhet, og der mener jeg at Høyres løsninger svikter. De er også blitt evaluert. Privatiseringsreformen fritt behandlingsvalg har ikke gitt kortere ventetid eller bedre forutsigbarhet

for de private og ideelle. Vi har en annen vei, hvor de private og ideelle som behandler norske pasienter, får avtaler og forutsigbarhet.

Presidenten: Tone Wilhelmsen Trøen – til oppfølgingsspørsmål.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [10:08:59]: Helseministeren og jeg har diskutert fritt behandlingsvalg ofte, og vi tolker nok evalueringen av den rapporten forskjellig og er uenige om den. Den har faktisk vist at de pasientene som velger fritt behandlingsvalg, får kortere ventetid. I debatten om fritt behandlingsvalg, som statsråden viser til, har statsråden tidligere vært veldig opptatt av at pris vektlegges veldig sterkt. Men det vi nå ser, etter at Helse Sør-Øst nylig la ut sine anbud, er at de kun vektlegger én ting i anbudene til de private de vil kjøpe tjenester av, og det er pris. Ofte i disse debattene viser statsråden til at det er anbudsavtalene som er løsningen, men i de kravene som nå stilles fra Helse Sør-Øst til private, er det ikke tilsvarende krav til dokumentasjon som det er hos private.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:10:06]: Jeg oppfattet ikke noe spørsmål, så jeg kan ikke se at jeg har noe å svare på. Det som har vært Arbeiderpartiet og Senterpartiets hovedinnvending mot privatiseringsreformen fritt behandlingsvalg, er at det er en sentral godkjenning til å kunne levere spesialisthelsetjenester som er frikoblet fra helseregionene, som har sørge-for-ansvaret. Det mener vi er feil måte å styre ressursene på. Vi ønsker avtaler med helseregionene for de private og ideelle som behandler norske pasienter. Vi mener det gir langsiktighet og forutsigbarhet og gir også fellesskapet mulighet til å prioritere ressursene etter behov, og ikke en tilbudsbasert tjeneste, som vi ser i andre land, som ikke lykkes like godt som oss med å gi gode helsetjenester over hele landet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bård Hoksrud (FrP) [10:11:28]: I august i fjor sa daværende stortingsrepresentant Ingvild Kjerkol til Nea Radio: Hvis vi får tillit til å styre landet, vil vi prioritere å redde fastlegeordningen i første statsbudsjett. Vel, nå har Kjerkol sittet som helseminister i over et halvt år, men likevel ser vi at køen nå er økt til 150 000 mennesker som står uten fastlege. Antall folk uten fastlege har bare økt etter at Kjerkol inntok Helsedepartementet. Antall nordmenn uten fastlege har aldri vært høyere, og det er ingen tegn til at trenden kommer til å snu.

Nå tar vi imot mange tusen flyktninger fra krigen i Ukraina som også vil ha krav på og behov for en fastlege, uten at det er satt av én eneste krone for å styrke deknningen av fastleger. Jeg er oppriktig redd for at vi ved slutten

av dette året vil se opp mot 200 000 mennesker som står uten fastlege, altså en ny Kjerkol-kø. Dette er veldig alvorlig – spesielt siden man har en lovfestet rett til å stå på en fastlegeliste som innbygger i Norge.

Helseministeren kommer kanskje til å si at hun følger situasjonen nøye – som har blitt denne regjeringens fremste varemerke. Likevel er det et faktum at hun står og ser på mens fastlegeordningen faller fra hverandre. Etter at Kjerkol nå har sittet i statsrådstolen i over et halvt år, har antall uten fastlege aldri vært høyere. Det kan være fristende å spørre om ikke statsråden synes det er flaut. Da Kjerkol var i opposisjon, reiste hun rundt og lovet at hun og Arbeiderpartiet ville komme tett opp til Legeforeningens krav om 4 mrd. kr til å styrke fastlegeordningen. Hun sa at 1,7 mrd. kr ikke var nok. Da Kjerkol fikk makt, var det plutselig på beskjedne 100 mill. kr – svært langt unna Arbeiderpartiets fagre løfter i valgkampen. Hva vil statsråden si til at hun lovet en kraftig styrking av fastlegeordningen, all den tid hun bare har levert under 5 pst. av sitt eget valgkamplofte?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:13:19]: Jeg kan forsikre om at vi tar krisen i fastlegeordningen alvorlig. Vi anser det som en av de viktigste oppgavene for denne regjeringen. Det er en tjeneste som gir alle innbyggere i Norge tilgang på en allmennlegespesialist. Det gir oss en sterk primærhelsetjeneste som andre land misunner oss. Vårt mål er å styrke allmennlegetjenesten, sånn at vi både rekrutterer og har stabil legedekning over hele landet.

Dette er en krise som har utviklet seg over ti år. Det som var en god ordning da den ble etablert i 2001, er ikke en god ordning i 2022. Den handlingsplanen som ble lagt fram av forrige regjering, har ikke gitt ønsket effekt. Den har representanten Hoksrud gitt sin støtte til – det er prioriteringene til representanten Hoksruds parti. Det er en krise som har utviklet seg år for år til det verre.

Vi ser nå på strukturelle endringer, sånn at vi sikrer en bærekraftig allmennlegetjeneste for framtiden. De neste årene kommer en rekke fastleger til å gå av med pensjon. Det kommer ikke til å bli rekruttert nye hvis vi ikke lager en ordning der unge leger ser det er mulig å drive faget sitt. Det jobber vi med. Vi plussset på, og i årets budsjett bruker vi en halv milliard mer på fastlegeordningen, men det er altså en handlingsplan som ikke har gitt ønsket effekt – snarere tvert imot. Utviklingen har gått i feil retning.

Bård Hoksrud (FrP) [10:15:07]: Da er det sånn at statsråden nå følger situasjonen nøye, men det hun sier, er at dette er noe som har utviklet seg år for år. Jeg registrerer altså at det statsråden sa rett før valget, var at dette skulle man ta tak i i første statsbudsjett. 100 mill. kr er ikke å ta tak i dette det første året.

Andelen som mangler fastlege, øker og øker, men samtidig sender Norge fastleger ut av landet. Vi har gjort det i Egersund, vi har gjort det på Vestlandet, vi har gjort det i Kragerø. Vi gjør det altså rundt omkring. Folk som har tatt dansk utdanning, blir sendt ut av Norge fordi man ikke får lov til å jobbe her. Da kunne det vært interessant å høre hva statsråden mener om den satsingen på området, og vet statsråden hvor mye avlastning en gjennomsnittlig lege får for de hundre millioner kronene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:15:56]: 100 mill. kr – det var det vi fikk til på tre uker da vi lagde et tilleggsbrev, og det er vanskelig å ta representanten Hoksrud alvorlig når han forventer en fastlegereform på tre uker. Da synes jeg i hvert fall han brukte sine åtte år ganske dårlig, da han hadde muligheten til å påvirke denne problemstillingen.

Det vi jobber med nå, er endringer som vil gi oss en bærekraftig allmennlegetjeneste for framtiden, som sikrer den primærhelsetjenesten som er grunnmuren i vår helsetjeneste, og som er viktig for at pasientene skal kunne motta spesialisert behandling nær der de bor.

Så har jeg lyst til å si at denne handlingsplanen som nå har virket et par år, har jo ikke gitt ønsket effekt. Den ivaretar ikke utfordringen med legevakt, som er en kjempeutfordring. Der gjorde den regjeringen Hoksrud støttet i åtte år, veldig, veldig lite – om noe.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bård Hoksrud.

Bård Hoksrud (FrP) [10:17:01]: Statsråden sier at man ikke kan klare å gjøre dette på tre uker. Man klarte å finne milliarder til andre gode formål som regjeringen ville prioritere – og da tydeligvis prioritere høyere enn å sikre folk en god fastlegeordning.

Kreftsyke Hans Christian Solbakken fra Gjøvik har ikke fått fastlege, og han har kreft. Det føles ikke trygt, som han sier til Oppland Arbeiderblad, og det bør jo være en stor utfordring til statsråden. Da bør man i hvert fall slutte å sende fastleger ut av landet som kan – og vil – jobbe her, men som ikke får den muligheten.

Svaret på de hundre millionene til Kjerkol er altså en styrking. Det betyr at en lege i gjennomsnitt kan redusere sin ukentlige arbeidstid med ti minutter. Statsråden lovet, som sagt, før valget å redde fastlegeordningen. Hvorfor gjorde hun det, når det aldri har vært flere uten fastlege enn det det faktisk er i dag?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:17:54]: Utfordringen med å sikre nok leger i Norge tok vi tak i ved første anledning. Vi styrket medisintutdanningen med 15 nye plasser på de tre ukene vi hadde til rådighet da vi lagde et tilleggsbrev til Solberg-regjeringens budsjettforslag.

Det er altså sånn at vi over år har basert oss på at utlandet utdanner leger for oss. Det er en utfordring denne regjeringen tar tak i. Vi kommer til å øke antallet medisinstudieplasser. Vi kommer til å øke rekrutteringsstillingene til allmennmedisin. Vi utlyste for litt over en månedens tid siden en kvart milliard til såkalte ALIS-stillinger, som er rekrutteringsstillinger for allmennlegespesialister. Det vi gjør på rekruttering, er det viktigste tiltaket vi har nå, inntil vi har mer strukturelle grep for å beholde og stabilisere det fastlegekorpset som jobber altfor mye, og som trenger avlastning.

Presidenten: Erlend Svardal Bøe – til oppfølgings-spørsmål.

Erlend Svardal Bøe (H) [10:19:09]: Jeg har lyttet til debatten så langt. I et intervju med Dagens Medisin i fjor høst sa statsråden at det som hastet aller mest, var å redde fastlegeordningen, og at regjeringen ville legge fram en tilleggsbevilgning for å stabilisere fastlegeordningen. Statsråden har også uttalt at basistilskuddet skal tredobles. Når jeg hører statsråden snakke om strukturelle endringer, lurer jeg på hva det er. Det høres ut som en utsettelsestaktikk for å gjøre minst mulig.

KS, Legeforeningen og den forrige regjeringen var enige om de 17 tiltakene som ligger i handlingsplanen for allmennlegetjenesten, bl.a. økt basistilskudd for å redusere listelengden for fastlegene. Så mitt spørsmål er: Hva vil vi se av helt konkrete tiltak fra denne regjeringen for å stabilisere fastlegeordningen? Og når planlegger statsråden å følge opp og levere på egne løfter om å stabilisere fastlegeordningen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:20:10]: Den forrige regjeringen leverte jo ikke på dette. Den handlingsplanen den forrige regjeringen la fram, har ikke lyktes. I representanten Svardal Bøes egen hjemkommune, Tromsø, bruker man egne midler. Der har man lagt fram en handlingsplan på 100 mill. kr over fire år, og selv ikke der klarer man å løse utfordringene.

Vi er nødt til å se på forholdet mellom basisfinansiering og aktivitetsbasert finansiering. Det er Legeforeningen også veldig opptatt av. Så er det flere av tiltakene i handlingsplanen som handler om rekruttering, og som vi ser god effekt av, og de skal vi selvsagt fortsette å styrke. Det å pøse ut penger på en løsning som ikke fører oss mot målet, er noe jeg tenker at heller ikke Høyre synes er en god idé.

Vi er nødt til å løse denne fastlegekrisen. De unge legerne i dag ønsker ikke å jobbe 55 timer i snitt. Da må vi gjøre noe med de strukturelle forholdene i ordningen, og det kommer vi til å legge fram for Stortinget på egnet måte.

Presidenten: Marian Hussein – til oppfølgings-spørsmål.

Marian Hussein (SV) [10:21:29]: Som de foregående talerne har vært inne på, er vi alle opptatt av fastlegen og det å sikre at nordmenn flest har en fastlege. De utgjør grunnmuren i primærhelsetjenesten vår.

Vi står midt i en fastlegekrise, en krise som kan føre til økte sosiale forskjeller og ramme sårbare pasienter. Disse sterke ordene er hentet fra Helsedirektoratets egen rapport, der de slo fast at det må handles raskt, hvis ikke vil konsekvensene bli svært alvorlige. Vi står også midt i en helsepersonellkrise.

Helsedirektoratet konkluderte i rapporten med at handlingsplanens tiltak, rammer og verktøy per i dag ikke er tilstrekkelig til å løse utfordringene. Så mitt spørsmål er: Hvilke straktiltak vil statsråden levere for å løse disse krisene?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:22:26]: Vi har styrket utdanningskapasiteten i helsetjenesten og innenfor utdanningssektoren for at vi skal få flere helsefagarbeidere innenfor flere profesjoner, som jeg opplever at representanten Hussein er opptatt av.

Så viser representanten Hussein til Helsedirektoratets vurdering av effekten av handlingsplan for fastlegeordningen og at den ikke er virksom. Det betyr at vi må tenke nytt. Vi skal forhandle budsjett med SV også i årene som kommer, og jeg håper vi kan finne sammen og prioritere denne viktige primærhelsetjenesten og det som er grunnmuren i vår tjenestestruktur, nemlig at alle har tilgang til en allmennlegespesialist. Det borger for godt samarbeid framover.

På kort sikt har vi ulike diskusjoner om andre typer tiltak her i Stortinget, som SV forhandler med andre partier om.

Presidenten: Marian Hussein – til oppfølgings-spørsmål.

Marian Hussein (SV) [10:23:30]: Jeg registrerer at statsråden ser fram til å samarbeide med SV om budsjett, men samtidig er det noe som er ganske krevende, når fastlegene står i vanskelige dager og de i tillegg risikerer å få bøter på toppen av en allerede presset arbeidshverdag. Vi hadde en debatt om det i foregående uke, hvor statsråden ikke var helt enig med SV.

Det er behov for straktiltak, sier Helsedirektoratet, men samtidig står det i Hurdalsplattformen – og jeg hørte også statsråden si det tidligere – at man ønsker strukturelle endringer. Men det å styrke fastlegeordningen handler om mer enn bare utdanningstiltak. Det handler om å sikre tillit til fastlegen, men også se på oppgaveløs-

ningen. Vil disse tiltakene være noe statsråden vil komme til Stortinget med i revidert nasjonalbudsjett?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:24:31]: Revidert nasjonalbudsjett blir lagt fram i neste uke, så der har jeg ingen lekkasjer. Det hadde vært spennende om jeg hadde det. Men jeg oppfordrer veldig sterkt SV til å komme med gode forslag for å prioritere fastlegeordningen høyere enn det vi har gjort i de budsjettene vi har blitt enige om hittil. Ingenting ville glede mitt hjerte mer enn det.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:25:13]: Krigen i Ukraina har aktualisert spørsmålet om bruk av atomvåpen. Etter Russlands invasjon den 24. februar kunngjorde Putin at han har gjeve ordre om at landets kjernefysiske styrker skulle setjast i beredskap. Terskelen for bruk av atomvåpen har blitt lågare. Den nye sikkerhetspolitiske situasjonen gjev grunn til å sjå med nye auge på bruk og truslar om bruk av atomvåpen. Spørsmålet om kva som kan gjerast for å unngå ein atomkrig, var nok ikkje teori før heller og er det i alle fall ikkje no.

I Hurdalsplattforma blir det lagt til grunn at regjeringa skal auka Noreg sin innsats for kjernefysisk nedrusting. Utanriksministeren uttrykte òg i november at «Norge vil støtte tiltak som reduserer atomvåpnenes betydning i forsvarsdoktriner, samt tiltak som reduserer risikoen for bruk av kjernevåpen (...)».

På toppmøtet i Madrid i juni skal NATO vedta eit nytt strategisk konsept for alliansen. Dersom prinsippet om ikkje å bruka atomvåpen fyrst blir del av det nye strategiske konseptet, vil det vera eit verdifullt bidrag til auka føreseielegheit og redusert spenning i dagens uføreseielege situasjon. Det vil gje Russland eit påskot mindre for å bruka atomvåpen fyrst og heva terskelen for alle atommaktene. Dette vil vera eit viktig steg for å redusera atomvåpen si rolle i sikkerheitspolitikken, sånn regjeringa og utanriksministeren har sagt at dei vil gjera.

Spørsmålet mitt er: Vil regjeringa gå inn for at ikkje-fyrstegongsbruk av atomvåpen blir ein del av NATOs strategiske konsept?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:27:14]: Som representanten sa, er det toppmøte i NATO til sommeren. Der skal vi gjennomgå det som er det strategiske konseptet, som er liksom verdigrunnlaget til NATO. I forkant av det møtet har vi signalisert at både jeg og statsministeren skal komme til Stortinget for å konsultere om hva som skal være norske posisjoner.

Det som ble vedtatt på toppmøtet i 2010, var nemlig at målet skulle være en verden fri for atomvåpen. Det var

et stort skritt, og vi fikk med oss de andre NATO-landene på det. Jeg syns det er viktig i den situasjonen som er nå, at vi blir enige om hva som er de felles prinsippene i NATO. I den sammenheng er Norge en helt klar pådriver for nedrusting, men jeg er veldig uenig i et av premisse- ne som representanten her trekker fram. Jeg mener vi skal vedta en politikk som er i overensstemmelse med norske sikkerhetspolitiske interesser, men hvis det er sånn at hvis NATO fatter beslutninger, gir det Russland et påskudd, må jeg si at da er jeg grunnleggende uenig med den tilnærmingen representanten legger til grunn.

Vi har også sett at Russland har utplassert mellom- distanseraketter i Kaliningrad, stikk i strid med INF-av- talen, så vi må forholde oss til den virkeligheten som er, hvor Russland truer med atomvåpen. Da mener jeg det er viktig at vi legger til grunn at vi skal bidra til en ned- rusting som er gjensidig, som skal foregå på begge sider på én gang, at den er verifiserbar, og at den er irreversi- bel. Det er grunnlaget for regjeringas politikk på dette området, og så vil vi konsultere nærmere med Stortinget om hvilke posisjoner som nå tegner seg i NATO-allian- sen fram mot toppmøtet.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:29:04]: Eg takkar for svaret så langt.

Eg er einig i det aller meste av det utanriks- ministeren seier, og det er klart at i dagens situasjon er det Russland som truar med å bruka atomvåpen. Spør- smålet då er korleis me handterer ein slik situasjon – kor- leis kan Noreg og NATO bidra til snarare å heva terskel- en heller enn at terskelen for at det faktisk blir brukt atomvåpen, blir lågare.

Det å innføra eit prinsipp om ikkje-fyrstegongsbruk vil ikkje innebera at avskrekking ved trussel om bruk av atomvåpen fell bort, men berre at NATO sjølve seier frå seg moglegheita til å trua med å bruka atomvåpen fyrst. Vil utanriksministeren seia seg einig i at det vil vera både umoralsk og uklokt av NATO å starta ein atomvåpen- konflikt?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:30:11]: Det har vært en vanskelig situasjon mellom USA og Russland på dette området over lang tid, men ett prin- sipp er i hvert fall lagt fast nylig, og det var doktrinen om at ingen parter kan vinne en atomkrig. Det ble ut- talt fra både Russland og USA.

Når det gjelder diskusjonen om førstegongsbruk, som har gått også i USA, vil vi konsultere Stortinget om- kring det. Jeg synes hovedproblemet nå er den måten som Russland truer med atomvåpen på. Jeg mener også det er viktig at vi legger til grunn at det er de som har brutt INF-avtalen. Da Ukraina som selvstendig stat un- dertegnet Budapest-memorandumet i 1994, sa de fra seg retten til å bruke atomvåpen.

Jeg mener at vi skal finne fram til gode formuleringer på dette NATO-møtet som skal bidra til reell nedrustning, og da skal vi i hvert fall ikke undertegne den avtalen om forbud, for det ville være et skritt i feil retning.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingrid Fiskaa.

Ingrid Fiskaa (SV) [10:31:15]: Spørsmålet om FNs atomvåpenforbud er ein annan sak som me kan diskutera på eit seinare tidspunkt. Etter SVs meining vil det at Noreg sluttar seg til den avtalen, vera eit skritt i rett retning for nettopp å få til gjensidig atomvåpennedrusting. Men spørsmålet i dag handlar altså om fyrstegongsbruk. Eg oppfattar at utanriksministeren langt på veg er einig i at eit prinsipp om fyrstegongsbruk av atomvåpen vil vera både umoralsk og uklokt å ha, og eg spør difor igjen: Er det eit prinsipp som den norske regjeringa vil forfølga, òg i NATO?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:32:05]: Jeg synes det er litt spesielt at representanten står på Stortingets talerstol og sier at hun oppfatter det som at jeg har sagt at dette er umoralsk. Da har jeg jo sagt at NATOs nåværende doktrine er umoralsk, og det mener jeg ikke. Jeg forbeholder meg retten til å bruke de ordene jeg selv bruker.

Vi skal konsultere med Stortinget om hvordan vi på best mulig måte kan bidra til atomnedrustning, men jeg mener at NATO i denne situasjonen har vært meget ansvarlig. Vi vil være pådriver for nedrustning, men vi vil også bidra til enighet i NATO på disse områdene, på samme måte som vi bidro til det i 2010.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:33:00]: I Dagbladet denne uken kunne vi lese at Kjerkol mente at nedlegging av Ullevål sykehus og en investering på 50 mrd. kr til nytt sykehus i Oslo er en god sak å mobilisere på for de rødgrønne i neste års kommunevalg. «Dette er et tog som har forlatt stasjonen for lengst», sa Kjerkol, men i 1. mai-toget i Oslo var det parolen for bevaring av Ullevål som samlet aller flest folk bak seg. I byen er flertallet av befolkningen imot nedleggelsen, det samme gjelder i Oslo bystyre, og alle fagforeningene til de ansatte på Oslos sykehus er imot. Et samlet psykiatrimiljø mener at Aker-tomten er uegnet for behandling av psykisk helse, plassert midt i Sinsenkrysset, og landets fremste akuttmiljø uttaler at katastrofeberedskapen svekkes for halve Norges befolkning.

Kronargumentet for nedleggelse er at Ullevål har gamle bygg, og det stemmer. Det trengs nye sykehusbygg. Men det Kjerkol aldri sier, er at det også er 110 000 kvadratmeter med gode sykehusbygg på Ullevål. Det er

et gedigent sløseri å avhende alt dette. Det er også god plass til nye bygg på Ullevål-tomten, noe det ikke er på den trange tomten ved Rikshospitalet, hvor en altså må bygge sykehus i høyblokk.

Det aller mest alvorlige er at de på Ullevål i dag har et komplett akuttmedisinsk miljø samlet under ett tak. Hvis det skjer en katastrofe, må spesialister fra alle fagområder være tilgjengelig på samme sted, samtidig, for å redde liv og helse. Det er altså dette akuttsykehuset som Kjerkol ønsker å kløyve i to. Hva har Kjerkol å si til alle de fagfolkene som advarer om at dette innebærer en «livsfarlig oppdeling» av det akuttmedisinske miljøet?

Presidenten: Representanten skal si statsråd Kjerkol.

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:35:03]: Beslutningen om å bygge nye sykehus i Oslo er enden på en mangeårig, lang prosess. Stortinget har tatt stilling til disse planene i så mange runder at jeg lurer på om fingrene mine strekker til – jeg kan jo selvsagt bruke dem flere ganger. Dette er et prosjekt som har bred demokratisk forankring i denne salen, og da er oppgaven til en mindretallsregjering å gjennomføre det. Om det demokratiske sinnelaget til representanten Moxnes og meg er helt likt, det kan man jo undre på, men dette er planer hvor Oslo kommune er hørt i mange runder, og hvor Oslo kommune også har sluttet seg til målbildet for tjenestene.

Når det gjelder disse traumefunksjonene som representanten Moxnes viser til, skal det være nasjonalt traumesenter på Gaustad, og det er disse dyktige, fremragende fagfolkene som også sitter i førersetet for å planlegge det i detalj, sånn at det skal bli godt og trygt.

Jeg mener at fagfolkene i Oslo universitetssykehus fortjener moderne arbeidsfasiliteter. Jeg mener at pasientene og innbyggerne i Oslo fortjener pasientbehandling i moderne bygg som er tilpasset framtiden og ikke fortiden, og det kommer vi til å gjennomføre på vår vakt.

Bjørnar Moxnes (R) [10:36:51]: Det er ikke noe reelt flertall i Stortinget for nedleggelsen. Flertallet er for Ullevål sykehus. Flertallet i Oslo bystyre er for å bevare sykehuset.

I brevet som gikk fra fagforeningene ved både Rikshospitalet, Ullevål og Aker, går de i rette med påstandene fra statsråd Kjerkol. De avviser at Aker vil bli et stort akuttsykehus. Man deler akuttberedskapen. Man lokaliserte traume- og akuttkirurgisk virksomhet til Rikshospitalet, mens akuttmedisinsk virksomhet lokaliseres på Aker. Dette deler akuttmedisinsk behandling og beredskap samt splitter fagmiljøene. Det er dette de flinke fagfolkene advarer mot i brev til statsråd Kjerkol. Så igjen – og da vil jeg ha et svar: Hva er det statsråd Kjerkol har

skjønt om akuttmedisin, som de som jobber med akuttmedisin, ikke har skjønt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:37:48]: Denne saken har vært behandlet i Stortinget i mange runder, og det som de faglig ansvarlige for nasjonalt traumesenter har uttrykt veldig klart, er at man trenger et opptaksområde på ca. 200 000 for å drive en forsvarlig nasjonal traumefunksjon gjennom det som da het nasjonalt traumesenter. Det ligger det til rette for i disse planene.

Så vet jeg at representanten Moxnes og partiet Rødt er imot størrelsen på Aker sykehus. Der er man uenig med mitt lokale parti i Oslo, og det er en fair sak. Jeg mener det er viktig at vi samler psykisk helsevern ved nye Aker. I dag er de klinikkene spredd på 40 ulike adresser. Det er ingen fordel for pasientene å få behandling med så dårlige fysiske fasiliteter, og det er også sann at Oslo universitetssykehus i dag bruker mange hundre millioner årlig på vedlikehold.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:38:55]: Jeg registrerer at det ikke kommer spesielt imponerende svar når det gjelder oppsplittingen og kløyvingen av akuttmedisinsk miljø i to, som fagmiljøene samlet og alle fagforeninger advarer kraftig mot.

Så trekker statsråden psykiatrien opp av hatten som et argument for å legge ned Ullevål sykehus. Gaustad skal avvikles, og pasientene skal flyttes til et bygg med en innebygd luftegård tett på Sinsenkrysset. En samlet faglig ledelse for psykiatri og rusbehandling sier nei til disse planene. Pasientene trenger gode omgivelser, mulighet til å kunne gå på tur, kunne drive annen fysisk og rekreative virksomhet i grønne omgivelser, nettopp sånn som det er på Gaustad. Hva er det statsråd Kjerkol vet om psykiatri, som faglig ledelse for psykiatri ved Gaustad ikke har skjønt?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:39:54]: Jeg har hørt stemmene fra fagfolk på Gaustad. Jeg besøkte for øvrig Gaustad i går. Det er et fantastisk anlegg, en fredet bygning, som ikke gir assosiasjoner til sykehus, men som også har utfordringer med å kunne håndtere framtidige behov for psykisk helsevern i en så stor by som Oslo. Det at det kan være behov for å ha et grøntdrag og den typen fasiliteter tilknyttet pasientbehandling i framtiden, mener jeg at man fanger opp i de prosessene som nå går. Det er jo fredede bygninger vi snakker om, så det å ha ambisjoner for å utvide kapasiteten i de byggene er i seg selv en krevende sak. Det at vi bygger nytt nå, vil føre til bedre pasientbehandling. Det vil føre til bedre arbeidsvilkår for fagfolkene våre, og det trenger Oslo.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgingsspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:40:56]: Nok en gang kom ikke statsråd Kjerkol med veldig overbevisende argumenter mot den samlede fagledelsen i psykiatrien. Det vi ønsker oss, er å sette opp nye bygg på det som er Nord-Europas største sykehustomt, med god plass til utvidelser, der man også kan bevare 110 000 m² med godt fungerende moderne sykehusbygg, som er på Ullevål per i dag.

Så er det sann at Groruddalen, med statsråd Kjerkols plan, ikke vil komme samlet tilbake til Aker, fordi man legger ned Ullevål. Da vil fortsatt bydelene Grorud og Stovner måtte henvises til et overbelastet Ahus på Lørenskog. Alternativet er jo å bevare Ullevål og bygge nytt på Ullevål, og så sikre at Aker blir lokalsykehus for hele Groruddalen. Hva er statsrådens svar til Groruddalens velgere om at de ikke vil få komme tilbake til Aker på grunn av den samme statsrådens sykehusplan?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:41:59]: Hurdalsplattformen er veldig tydelig på ambisjonene om Aker sykehus. Vi kommer til å følge opp de planene som er vedtatt, og også de formuleringene som står i Hurdalsplattformen

Med respekt for denne talerstolen: Jeg står ikke opp om morgenen for å imponere representanten Moxnes. Jeg er veldig glad for at vi har et stortingsflertall i denne salen som tenker på pasientene og innbyggerne i Oslo, og som vedtar planer for nye sykehusbygg som er oppdatert for moderne pasientbehandling, som gir fagfolkene bedre arbeidsvilkår, og som også øker kapasiteten, fordi dette er en by hvor innbyggertallet vokser. Det har Stortinget tatt stilling til i mange runder. Representanten Moxnes er ikke en del av det flertallet, men han må også respektere at det faktisk er beslutninger som jeg må følge opp som statsråd.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:43:18]: Det ser ut til at statsråden og flere fagmiljøer er uenige, for det er klart det er mye kritikk fra ulike fagmiljøer om en samling på Gaustad, og delingen mellom Gaustad og Aker, men jeg har ikke tenkt å spørre om det.

Statsråden framhever at man nå fortjener nye og bedre arealer. Da blir mitt spørsmål: Med den enorme bygningsmassen man nå skal legge på Gaustad, på det som er en liten tomt – etter min mening en for liten tomt – med for store arealer og under en lang byggeperiode hvor sykehuset skal fungere også i byggeperioden, er ikke statsråden bekymret for at arealene blir for små i

forhold til antallet kvadratmeter som skal inn, og er ikke statsråden bekymret for hvordan aktiviteten på Rikshospitalet skal kunne fungere under en så lang byggeperiode som man her ser for seg?

Statsråd Ingvild Kjerkol [10:44:20]: Bygging av nye sykehusbygg i Oslo er et stort, omfattende og komplekst prosjekt. Det er mange byggeprosjekter som skal gjennomføres – noen av dem også samtidig. Det skal bygges nytt på Radiumhospitalet. Nye Aker skal reise seg. Der er allerede kommunen i gang med å bygge ny storbylegevakt. Gaustad sykehus skal reises ved Rikshospitalet, og vi har også Livsvitenskapsbygget, som skal binde sykehusets virksomhet sammen med forskning, utdanning og andre typer utviklingsinitiativer. Det er klart at dette er krevende prosesser, men det ville jo blitt enda mer krevende hvis vi skulle ha gått i gang med en stor, ny omkamp. Hvem er det som ville ha blitt lidende da? Jo, det er pasientene i Oslo, og det er fagfolkene i Oslo. Jeg opplever at kritikerne her begynner å gå tom for alternativer. Dette er planer som er vedtatt, og som vil bli gjennomført.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Hårek Elvenes (H) [10:45:37]: Flere lands etterretningstjenester mener det er en betydelig risiko for at Putin vil trappe opp krigen mot Ukraina på frigjøringsdagen 9. mai ved formelt å erklære krig mot Ukraina.

De russiske styrkene lider under mangel på motiverte soldater og trenger forsterkninger etter betydelige tap og svært mange sårede i denne brutale og folkerettsstridige krigen. En formell krigserklæring vil bl.a. gjøre det mulig at Putin kan fylle opp styrkene med nye reserver. Hvilke forberedelser gjør Norge for en mulig ytterligere russisk eskalering av krigen, og hva vil Norges reaksjon være dersom Russland eventuelt formelt erklærer krig mot Ukraina?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:46:47]: Situasjonen i Ukraina er nå svært alvorlig. Vi har sett hvordan russiske styrker farer fram, men det er også åpenbart at Putin ikke har nådd de målene han har satt seg.

Jeg tror det er grunnleggende i hele denne krigen at vi har konsultert med allierte når vi har utformet reaksjoner, både verbalt og i form av tilslutning til sanksjoner, eller når vi har tatt beslutning om å sende våpen. Derfor synes jeg det er litt krevende å stå her og si hva vi konkret skal gjøre hvis en spesiell situasjon oppstår. Vi har tatt hver dag av gangen. Vi har sagt det vil få store konsekvenser hvis det blir opptrapping, og det har vi også gjennomført på ulike måter. Jeg tror det viktigste i denne krigen er at vi står sammen med våre allierte, at vi

handler sammen med dem. Nå har det jo vært etterretning, slik representanten er inne på, om det kan bli opptrapping 9. mai, men da vil vi komme med eventuelle reaksjoner i den forbindelse.

Så vil jeg bare benytte anledningen til å si at jeg sa feil til representanten Fiskaa i stad da jeg sa mellomdistansera-ketter. Det som er sant, er altså kortdistansera-ketter, så da svarte jeg litt upresist i den sammenheng.

Hårek Elvenes (H) [10:48:17]: Det er jo hevet over enhver tvil at hvis Russland nå erklærer full krig mot Ukraina, vil det bety et betydelig skjerpet trusselbilde mot Vesten og mot Norge. Jeg forventer ikke at utenriksministeren kan være detaljert på eventuelle operative tiltak, men det er viktig for Stortinget å ha en forvisning om at man er føre var og kan se for seg alternative scenarioer og dimensjonere våre mulige reaksjoner etter det.

Da vil mitt oppfølgingsspørsmål bli som følger: Hvilke forberedelser gjør Norge for en mulig ytterligere russisk eskalering av krigen, og hva vil Norges reaksjon være dersom Russland formelt erklærer krig mot Ukraina?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:49:05]: Jeg har vel redegjort ganske godt i detalj om hvilke forberedelser vi gjør på de ulike stadiene når vi har konsultert den utvidede utenriks- og forsvarskomite i løpet av denne krigen.

Det som har vært viktig, er at vi nå forbereder nye sanksjoner. Det kommer nye sanksjonspakker fra EU. Vi vurderer hele tida hvordan vi kan hjelpe Ukraina mest med budsjettstøtte og andre forhold. Vi vurderer hvilke våpenleveranser som vil være hensiktsmessige. Men det grunnleggende for oss har hele tida vært å opptre sammen med våre allierte, og det vil vi fortsette med framover også.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Ingjerd Schou.

Ingjerd Schou (H) [10:49:56]: Jeg skal følge opp når det gjelder 9. mai. Skulle Russland den 9. mai formelt erklære krig mot Ukraina, vil det ikke bare utgjøre enda en meningsløs eskalering av det som allerede er en brutal krig, det vil også sannsynligvis medføre flere lidelser og en forverring av den humanitære situasjonen for det ukrainske folket, men også for land i nærområdene.

Kan utenriksministeren si noe om hvordan Norge og regjeringen forbereder seg på dette, og hvilke tiltak som vurderes for å avhjelpe det som er en humanitær situasjon som kan tenkes å bli enda verre enn den allerede er?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:50:53]: Jeg er litt usikker på om spørsmålet handler om den humanitære situasjonen eller andre forhold knyttet til om

det skulle bli en eskalering i denne krigen, men jeg vil svare på det som går på det humanitære først. Det har vært viktig for Norge å bidra gjennom EU, for de er gode til å koordinere innsats for de landene som tar imot flyktninger, men også inne i Ukraina. Det er også satt opp et fond som gjør at vi kan bidra med direkte budsjettstøtte gjennom FN og Verdensbanken, i dette tilfellet til det ukrainske folket. De må jo betale ut lønninger, f.eks. til lærere, og de må betale for sykehus. Vi bidrar også gjennom en del frivillige og humanitære organisasjoner, f.eks. Røde Kors, som har folk på bakken inne i Ukraina.

Jeg tror behovene til Ukraina blir enorme i tida som kommer, når dette landet skal bygges opp. Dette er en krig som Putin ikke kan vinne, og da kommer vi til å bidra enda mer for å bidra til oppbyggingen av Ukraina.

Presidenten: Ingjerd Schou – til oppfølgingsspørsmål.

Ingjerd Schou (H) [10:51:55]: Jeg skal forfølge det sporet som går på EU og vår samordning med EU. Det er mange «hvis-er» knyttet til om 9. mai vil gi en endring i budskapet fra Putin og Russland. Kan statsråden si noe om hvilke ytre sanksjoner som nå diskuteres i EU i forbindelse med en mulig russisk krigserklæring den 9. mai? Hun kan gjerne også utdype om det har vært samtaler om ytterligere sanksjoner, i så fall i hvilken form, og når man forbereder seg på dette.

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:52:44]: Det er kontakt med EU når det gjelder de ulike sanksjonene. For det første: Når det innføres sanksjoner på ett område, forsøker også de som er omfattet av sanksjoner, å finne andre veier. Da må vi innføre nye sanksjoner for å tette de hullene som oppstår i regelverket. Hvilke typer sanksjoner som EU kommer med, er det først og fremst EU som må gå ut med. Det sto noe i avisene om dette knyttet til olje. Når det gjelder de samtalerne jeg har, kan ikke jeg fra Stortingets talerstol si at jeg har hørt det og det og det fra EU. Det må være fortrolige samtaler. Men det er veldig kraftige reaksjoner og kraftige sanksjoner som helt klart har som mål å ramme Putins økonomiske evne til å føre denne krigen og straffe de enkeltpersonene som er involvert, gjennom å listeføre de som er ansvarlige for denne krigen. Det kommer nye sanksjoner fortløpende.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:53:50]: Jeg vil se litt fremover. Alle kriger har jo en slutt, og det er tross alt i fremtiden vi alle skal leve. Sett at Ukraina vinner krigen – det er veldig mye som etter hvert tyder på det –

og at Russland blir presset ut av ukrainsk territorium: Ukraina har hatt et ønske om å bli medlem av NATO, selv om Zelenskyj har vært litt mer forsiktig knyttet til det, men det vil jeg anta er på grunn av invasjonen i Ukraina. Det har også vært et mantra at landet skal bestemme sin egen utenrikspolitikk. Den dagen Russland eventuelt har blitt presset ut av Ukraina, mener utenriksministeren da at det er naturlig at Ukraina søker om medlemskap i NATO, og at det innvilges?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:54:36]: Det som har vært grunnleggende siden Russland kom med sine trusler før denne krigen, er at jeg, regjeringa og de andre NATO-landene har stått bunnfast på det som er det solide fundamentet, at det er noe hvert enkelt land må bestemme selv. Det var derfor Sverige og Finland reagerte såpass tidlig – også før krigen – på det som var Putins trusler, for det er noe de skal bestemme på egenhånd. Derfor har jeg vært noe tilbakeholden med å kommentere debattene i Sverige og Finland – det må de finne ut på egenhånd. Det gjelder også i spørsmålet om Ukraina: Det er noe de må definere på egenhånd, og så får NATO eventuelt ta stilling til en søknad på et senere tidspunkt. Det gjelder også representantens spørsmål.

Presidenten: Christian Tybring-Gjedde – til oppfølgingsspørsmål.

Christian Tybring-Gjedde (FrP) [10:55:23]: Jeg kunne forfulgt dette mer, men jeg har lyst til å stille et annet spørsmål.

Etterretningssjefen i Ukraina – det er et litt krevende navn, men han heter Kyrlyo Budanov – spådde tidlig i krigen at Ukraina ville seire mot Russland. Så sa han i går at det betyr, for hans del, at Putin må gå av – han vil ikke overgi seg, men han er nødt til å gå av. Mener utenriksministeren at det er et naturlig utfall av krigen dersom Russland blir presset ut av Ukraina?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:55:57]: Jeg er utenriksminister, jeg er ikke analytiker – med hensyn til hva jeg tror vil komme til å skje. Det gjelder en del av de spørsmålene jeg får i spørretimen i dag, det er åpne spørsmål hvor jeg bes om å gjøre ulike vurderinger. Det er ganske krevende i den nåværende situasjonen. For det første diskuterer vi med andre allierte, og for det andre forbereder vi oss på ulike scenarioer. Det er ikke hensiktsmessig å gå ut med spekulasjoner omkring det nå.

Det vi ser er helt klart når det gjelder Putin, er at han snakker om Ukraina som en trussel mot Russland. Det er ikke Ukraina. Men det som er en trussel mot hans makt, er demokratiet, for det gjør at hans maktgrunnlag blir

svekket. Det er også helt klart at det er stemmer i Russland i dag, men mange av dem har flyktet, det er mange som flykter til nabolandene. For meg å spekulere i hva som vil bli utfallet i Russland, synes jeg er svært krevende akkurat nå.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgingsspørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:57:14]: Utenriksministeren påpeker at vi må stå sammen med Europa og våre allierte i våre reaksjoner mot Russland. Det viktigste vi gjør, er å støtte Ukraina med våpen, med annen støtte, men også med effektive sanksjoner.

Forrige uke ble det også innført nye sanksjoner fra regjeringens side. Utenriksministeren og regjeringen har brukt mye energi på å understreke at Norge bare avviker fra EUs havneforbud på ett punkt, nemlig unntakene for Svalbard. Samtidig framstår det som noe særnorsk over et generelt unntak som vi nå har for alle russiske fiskefartøy. To tredjedeler av anløpene i Norge kan altså fortsette for russiske fiskefartøy. Det EU har gjort, er å gi medlemslandene mulighet til å innføre unntak for livsviktige produkter som landbruksvarer, matvarer, humanitær hjelp og energi. Det er et utsagn fra Europakommisjonens president.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er: Hvor står det at EU gir alle russiske fiskefartøy unntak fra havneforbudet, og hvilke EU-land har innført et tilsvarende unntak som Norge?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [10:58:23]: Det Norge har gjort, er å lage et konkret regelverk basert på de sanksjonene EU har innført, slik at det skal være lett for norske fiskefartøy å tolke sanksjonene. Det er en helt annen situasjon hos oss enn i veldig, veldig mange andre land. Derfor har vi helt klart angitt hvor store fartøyene skal være, osv. Det er en tolkning av regelverket vi har gjort, som gjør at vi ikke ber om generelt unntak fra EUs sanksjoner på dette området. Det var en del av det vi diskuterte i forkant. Vi så ikke at det var hensiktsmessig å be om et generelt unntak for anløp i Fastlands-Norge, men derimot et generelt unntak for Svalbard.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Morten Wold (FrP) [10:59:25]: Mitt spørsmål går til helseministeren.

Jubelen sto i taket da medisinen Kaftrio endelig ble godkjent for behandling av den grufulle lungesykdommen cystisk fibrose for en kort tid siden. Endelig kan CF-pasientene få den behandlingen de trenger og fortjener, noe som gir livsmestring og en bedre hverdag.

Likevel skal vi ikke la godkjenningen av Kaftrio overskygge alle dem med andre sykdommer som i dag ikke får medisiner de trenger, medisiner som er tilgjengelig i våre naboland. Et eksempel er kreftmedisiner, og jeg tror alle i denne salen kjenner eller har kjent noen som har eller har hatt kreft. Kreft rammer mange, og konsekvensene ved kreft er store. Likevel ser vi at nabolandene våre tilbyr kreftmedisiner som gir bedre prognose for å overleve eller leve lenger – medisiner som ikke tilbys til kreftpasienter i Norge.

I Rogalands Avis kunne vi lese om Marit og Eliza. Begge har alvorlig brystkreft. Dessverre er prognosene dårlige, men de får forskjellige medisiner. Mens Eliza får Enhertu, som er en ny medisin som gir forlenget levetid og færre bivirkninger, får Marit Kadcyła. Kadcyła gir kortere levetid og store bivirkninger, som konstant utmattelse, influensasymptomer, tungpustethet, kvalme, hodepine, hudsmarter, nevropati og søvnvansker. Marit og Eliza har samme sykdom, men får forskjellig behandling og har en vidt forskjellig livskvalitet og prognose. Den eneste grunnen er at Eliza bor i Sverige og får den nye medisinen, mens Marit bor i Norge og får den utdaterte medisinen. Dette betyr at de måneder eller år Marit får med barna sine, vil være færre og preget av sterke bivirkninger som ødelegger livskvaliteten.

Begrunnelsen til Beslutningsforum for ikke å godkjenne medisinen er som alltid: Prisen er for høy. Mener statsråden det er rettferdig at Eliza og Marit skal leve sitt liv med så stor forskjell i livskvalitet?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:01:28]: Det er viktig at vi korter ned tiden fra nye legemidler blir markeds godkjent i Europa, til vi klarer å ta dem i bruk i den norske helsetjenesten. I Hurdalsplattformen har vi forpliktet oss til å få ned saksbehandlingstiden. Det er veldig viktig.

Så har Stortinget vedtatt kriterier for hvordan vi skal prioritere. Det er jo slik – også for Fremskrittspartiet, som for alle andre partier i denne salen – at vi kan bruke en krone én gang. Her har Stortinget besluttet prioriteringskriteriene nytte–ressurs–alvorlighet, og de fungerer altså slik at jo mer alvorlig tilstand eller diagnose man har, jo større nytte man har av legemiddelet, jo større er også villigheten til fellesskapet til å bruke ressurser. Derfor tar vi inn dyre legemidler i Norge.

Det enkleste hadde vært om legemidlene ble billigere. Der har vi en stor global legemiddelindustri som vi da må ha med på laget for å oppnå det. De ønsker å få betalt for sine innovasjoner, som er patentbeskyttet de første årene. Det er også viktig at Norge søker samarbeid med andre land, slik at vi kan forhandle fram best mulig pris og hjelpe flest mulig pasienter i Norge.

Legemiddelindustrien kom nylig med sin WAIT-indeks, altså hvor lang tid det tar, og der ligger Norge på

sjetteplass blant 39 land for legemidler som tas i bruk av det offentlige og blir tilgjengelig for alle. Til eksempelet fra Sverige som representanten dro opp: Det er ikke slik at alle får tilgang samtidig. Der er det regionene som bestemmer, og det er et viktig prinsipp i Norge at alle får tilgang samtidig.

Morten Wold (FrP) [11:03:34]: Det er riktig, som statsråden sier, at man kan bruke en krone bare én gang, men det gjelder også i andre land, ikke bare i Norge. At Norge er på sjetteplass av 39 på en slik oversikt, er for så vidt ikke betryggende. Vi er tross alt verdens rikeste land og burde klare å få dette gjennomført på en bedre måte.

Er statsråden da enig i Beslutningsforums vurderinger, der man nærmest setter en pris på hva livet til mødre og døtre med brystkreft er verdt, jf. mitt første spørsmål?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:04:09]: Vi må ha et system for å prioritere, og det ville vært et grunnleggende urettferdig system, mener jeg, om Stortinget skulle ta den beslutningen. Da ville det vært de som har mest ressurser og mest tilgang på Stortingets representanter, som ville nådd fram.

Jeg mener vi har gode prioriteringskriterier: nytte, ressurs og alvorlighet. Vi hadde også en god debatt da vi hadde forrige prioriteringsmelding, hvor Stortinget var særlig engasjert i sjelden-feltet, og dermed ønsket en egen utredning av kriteriet alvorlighet.

Dette er et system som ble lovfestet da Fremskrittspartiet satt i det departementet som jeg nå styrer, så jeg synes det er litt korttidshukommelse fra representanten Morten Wold nå å skulle kaste vrak på et system som for det første sikrer alle pasientene lik tilgang når nye medisiner tas opp, men som også ivaretar prioritering.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Morten Wold.

Morten Wold (FrP) [11:05:14]: Korttidshukommelse er nok noe som rammer politikere på begge sider av den politiske skillelinjen ganske ofte, er mitt inntrykk. Det gjelder både høyre- og venstresiden.

Fremskrittspartiet ønsker å erstatte Beslutningsforum. Vi mener det er feil at det er de fire øverste direktørene fra våre regionale helseforetak, som har direkte egeninteresse av hvordan bunnlinjen i regnskapet til det enkelte regionale helseforetak til slutt blir, som skal avgjøre hvilke medisiner som skal tilbys norske pasienter.

Jeg vil minne statsråden om at hun og partiet hennes har drevet valgkamp med slagordet «nå er det vanlige folks tur». Hvorfor vil ikke statsråden gjøre noe med

Beslutningsforum for nye metoder, slik at nettopp flere vanlige folk kan få behandlingen de trenger?

Statsråd Ingvild Kjerkol [11:05:57]: Nye metoder er nettopp evaluert, og vi vil følge opp den evalueringen. Vi vil også legge fram en ny prioriteringsmelding for Stortinget. Det er en rekke ting vi ønsker å videreutvikle og forbedre.

Fremskrittspartiet har også levert et forslag om å innføre en dansk modell. Vi kommer til å svare på det forslaget, og det vil bli behandlet i Stortinget.

Jeg synes det er interessant å se til den såkalte WAIT-indeksen. Der er det faktisk sånn at i Norge har vi flere tilgjengelige legemidler enn 33 andre land i Europa, og både Danmark, Sverige, Finland og England er på den listen, så så dårlig gjør vi det ikke sammenliknet med andre land. Men denne regjeringens målsetting er å kutte saksbehandlingstiden og raskere innføre nye virksomme terapier – til glede for våre pasienter.

Presidenten: Da går vi videre til neste hovedspørsmål.

Olve Grotle (H) [11:07:22]: Måndag denne veka kom Økokrim med trusselvurderinga si for 2022. Her skriv dei m.a. dette om fiskerikrim:

«Det er *meget sannsynlig* at enkelte fiskere og foretak som driver mottak av fisk er involvert i systematisk under- og feilrapportering av fisk og skalldyr.»

Og vidare:

«Norske fiskeriressurser og deres økonomiske verdi tiltrekker seg aktører som profiterer på systematisk under- og feilrapportering av fangst ved fiskemottak. Dette foregår enten i samarbeid med fiskerne eller ved at mottakene underslår fangst eller fangstverdi fra fiskerne.»

Tidlegare i veka var fiskeriministeren ute i VG og kommenterte saka. Han sa då at han skal gjennomføre ei omfattande reform av ressurskontrollen. Men ei slik reform er alt arbeidd fram og starta opp av Solberg-regjeringa. I september i 2021 varsla dåverande fiskeriminister Odd Emil Ingebrigtsen at det i tillegg skulle opprettast ein eigen seksjon i Nærings- og fiskeridepartementet som skulle jobbe med førebygging av fiskerikriminalitet, og at ei viktig oppgåve for den nye seksjonen nettopp ville vere å gjennomføre den nasjonale reforma av fiskerikontrollen.

Så spørsmålet mitt til fiskeriministeren er: Er reforma statsråd Skjæran snakka om tidlegare i veka til VG, den same som den som førre regjering la fram, eller planlegg han ei ny eller ytterlegare ei reform? Kva skal denne reforma i så fall innehalde, og kva er nytt?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:08:57]: Det som før valget var prat fra den forrige regjeringen, er nå gjort om til handling. Det betyr at en ny seksjon som skal jobbe med fiskerikriminalitet, er på plass i departementet. Den nye seksjonen skal nå, som noe av det første den gjør, jobbe fram denne reformen.

Så er det slik at skal vi klare det som vi må klare, nemlig å få avslørt dem som tar for seg av fellesskapets ressurser og i verste fall kan skade renommeet til en hel næring med flotte arbeidsfolk som driver med hardt, ærlig arbeid hver eneste dag, må vi ha et systematisk arbeid. Vi skal samarbeide nært med næringen, med dem som driver fiskerikontrollen, og med politiet.

Jeg er fornøyd med at Økokrim setter dette høyt på sin dagsorden. Det betyr at vi også har den ressursen dedikert, i tillegg i dette viktige arbeidet.

Olve Grotle (H) [11:10:03]: Eg takkar for svaret og konstaterer at det er tale om å gjennomføre den førre regjeringa si nasjonale reform av fiskerikontrollen. Det er bra. Det er god politikk.

Men statsråden seier meir til VG, nemleg at han vurderer fleire tiltak «for å beskytte de viktige ressursene i havet og alle aktørene som driver lovlig». Spørsmålet blir då: Kan statsråden seie noko om kva dette er, om det òg er tale om tiltak som blei initierte eller gjennomførte av den førre regjeringa, og/eller forslag frå fiskerikontrollutvalet?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:10:42]: Regjeringens målsetting er å styrke innsatsen for å forebygge fiskerikriminalitet. Jeg har sagt det sånn at det er viktig for meg at vi gjør det lett å gjøre rett. Vi jobber med mange tiltak. Vi bruker innspillene fra ressurskontrollutvalget, og vi iverksetter nå en rekke tiltak som skal sikre en bærekraftig næring som imøtekommer de kravene som vi vet vil være viktig i markedene framover. Vi jobber med digitalisering. Vi jobber med en mer effektiv organisering av Fiskeridirektoratet. Vi jobber med å styrke det tverrfaglige arbeidet. Vi har også et internasjonalt arbeid, bl.a. gjennom Blue Justice-initiativet, som handler om å ta tak i grensekryssende fiskerikriminalitet. Jeg vil nok på egnet måte kunne komme tilbake til den jobben som gjøres. Så er det sånn at det viktige er hva vi faktisk får gjort nå, og ikke hva man har snakket om i tidligere år.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Olve Grotle.

Olve Grotle (H) [11:11:41]: Eg konstaterer at statsråden eigentleg berre viser til dei tiltaka og dei planane som den tidlegare regjeringa har gjort og lagt, men eg ser fram til at ein i løpet av ei viss tid vil kome med noko nytt.

Så til eit oppfølgingsspørsmål litt i same gate: I media kom det tydeleg fram at Norges Fiskarlag ikkje er einig i Økokrims inntrykk av at det føregår eit utstrekkt juks i fiskerinæringa. Leiaren for Nordland fylkesfiskarlag seier til NRK at det er hårreisande og trist, og at ei heil næring blir kriminalisert av Økokrim. «Jeg vil si at 99 prosent av alle fiskere er lovydige», seier leiaren for Nordland fylkesfiskarlag. Spørsmålet til fiskeriministeren er: Er han einig i kritikken Fiskarlaget no reiser mot Økokrim, om at dei kriminaliserer ei heil næring?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:12:40]: Jeg legger til grunn at representanten Grotle også hørte min kommentar i den samme nyhetssaken. Jeg valgte å si det sånn at jeg er trygg på at de aller, aller fleste som jobber i norsk fiskerinæring, ikke bare arbeider hardt, men også driver ærlig virksomhet. Jeg er opptatt av, som jeg startet med i dag, at de som driver med kriminalitet, de som opererer som banditter, rett og slett, ikke skal få fortsette å ta for seg av fellesskapets ressurser og i verste fall ødelegge omdømmet, sette på spill omdømmet til en hel næring.

Så tenker jeg at de andre aktørene som har ordet i denne sammenhengen, får gjøre rede for sitt syn. Jeg mener jeg har vært klar på hva som er mitt syn på dette. Det viktigste er at vi klarer å få tatt tak i dette, sånn at vi har god ressurskontroll, sånn at vi ikke får konkurransevridning ved at de som driver med kriminalitet, kan konkurrere ut de som driver skikkelig.

Presidenten: Den muntlige spørretimen er nå omme.

Sak nr. 2 [11:13:47]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir noen endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og presidenten viser i den sammenhengen til den elektroniske spørsmålslisten.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Fredrik Holm til statsministeren, er overført til utenriksministeren. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Ingjerd Schou.

Spørsmål 9, fra representanten Emma Georgina Lind til samferdselsministeren, vil bli tatt opp av representanten Ingvild Wethrus Thorsvik.

Spørsmål 13, fra representanten Hege Bae Nyholt til kunnskapsministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 15, fra representanten Marius Arion Nilssen til olje- og energiministeren, må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Fredrik Holm til statsministeren, er overført til utenriksministeren. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Ingjerd Schou.

Ingjerd Schou (H) [11:14:15]: «Når vil regjeringen igangsette utredningen om EØS-samarbeidet de siste ti årene og utredningen om nærstående lands erfaringer med å ha andre avtaler med EU enn EØS-avtalen?»

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:14:30]: Fredag den 6. mai.

Ingjerd Schou (H) [11:14:36]: Takk for svaret. Da ser vi fram til 6. mai!

Jeg følger opp videre: Hurdalsplattformens holdning til norsk europapolitikk er utydelig. På den ene siden står det at «EØS-avtalen skal ligge til grunn for Norges forhold til Europa». På den andre siden skal altså alternativer til EØS-avtalen utredes, og effekten av EØS-midlene skal også gjennomgås. Det virker å være et slags uløst kompromiss mellom Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjeringsplattformen.

Vil Arbeiderpartiet styrke sitt arbeid for å fremme en aktiv europapolitikk innad i regjeringen i lys av den siste tids utvikling i Europa?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:15:19]: Jeg mener at hele regjeringa fører en aktiv europapolitikk, men hele regjeringa ønsker også mer kunnskap om EØS-avtalen. Det har vært flere eksempler hvor det har vært et stort behov, også i Stortinget. Vi har hatt Nav-skandalen, som satte spørsmålsteget ved hva som er handlingsrommet. Vi har hatt en rekke spørsmål knyttet til lønns- og arbeidsvilkår – stiller spørsmål ved hva slags handlingsrom vi egentlig har. Vi har også hatt spørsmål om bl.a. ostetoll – og andre spørsmål.

Jeg mener at vi som er tilhengere av EØS-avtalen, bør søke mest mulig kunnskap om hvordan den har fungert. Nå er det ti år siden siste utredning, og da er det naturlig at vi oppdaterer det kunnskapsgrunnlaget – også nå, ti år etter.

Ingjerd Schou (H) [11:16:03]: Det hadde vært interessant også å måle dagens situasjon opp mot hva et EU-medlemskap ville innebåret, for å vise hva differansen er. Men jeg skal fortsette med Sverige og Finland, som nå snakker åpent om NATO-medlemskap, med sikte på en rask prosess. Danmark skal snart avholde folkeavstemning om hvorvidt de skal avslutte sitt sikkerhetsforbehold i EU. Dette vil plassere Norge som et utenforland i Norden, hvor våre viktigste naboland er både

NATO- og EU-medlemmer. Vi hadde en særstilling, nå kan vi havne i en særstilling.

Ser utenriksministeren noen bekymring knyttet til en slik posisjon?

Utenriksminister Anniken Huitfeldt [11:16:51]: Jeg mener at vi innenfor den avtalen vi har, ivaretar norske interesser på en veldig god måte. Jeg redegjorde for det i Stortinget i går og kommer også tilbake til det i en lang diskusjon om Europa i morgen.

Jeg synes det er litt pussig at Høyre mener vi skal utrede EU-medlemskap som alternativ. Nå har altså Høyre sittet med regjeringsansvar i åtte år. Hvis det var et prekært behov for å utrede dette, hadde Høyre gjort det allerede, men de valgte altså ikke å utrede dette spørsmålet.

Det som er tema for denne utredningen, er kunnskapsgrunnlag for hvordan EØS-avtalen fungerer i praksis, og hva slags handlingsrom vi har, og det mener jeg vi alle har interesse av. Så vil det selvfølgelig foregå diskusjoner for og imot EU, men det er litt andre diskusjoner enn det som er tema i denne utredningen.

Spørsmål 2

Roy Steffensen (FrP) [11:17:57]: «Til Dagbladet 26. mars uttalte finansministeren om de høye bensinprisene: «Vi ser på virkemidler hele tiden, og vi følger situasjonen tett.»

Hvor høy må bensin- og dieselpriisen være før finansministeren går fra å følge situasjonen tett og se på virkemidler til faktisk å iverksette tiltak?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:18:25]: Gjennom hele 2021 og inn i 2022 har drivstoffprisene gradvis økt, men etter Russlands invasjon av Ukraina 24. februar 2022 har prisstigningen vært kraftig. I mars var den gjennomsnittlige pumpeprisen på bensin og diesel noe over 22 kr per liter. Det er store variasjoner i drivstoffprisene både over tid og mellom stasjoner, prisforskjeller på flere kroner er ikke uvanlig. I mars kunne drivstoffprisene være både godt over og godt under 22 kr per liter. I april har drivstoffprisene typisk ligget på mellom 19 og 22–23 kr per liter. Det tyder på at gjennomsnittlige drivstoffpriser nå er noe lavere enn i mars.

Da vi i fjor høst overtok budsjettet fra forrige regjering, valgte vi å sette drivstoffprisene ned – og ekstra lave satser når det gjaldt biodrivstoff. Det er fordi vi som regjering har stor forståelse for summen av kostnader for folk, og vi prioriterte også da – spesielt for dem som hadde spesielt mye kostnader i forbindelse med transport – å bedre reisefradraget kraftig. Vi valgte også å prioritere

kostnader når det gjaldt ferje, sånn at ferjeprisene ble satt ned fra 1. januar, noe Solberg-regjeringen ikke hadde lagt inn i sitt budsjett. Ferjeprisene er 30 pst. lavere enn det som var referansepunktet når man diskuterte lavere ferjepris. Vi har også varslet i budsjettet at vi vil komme med gratis ferjer på enkelte strekninger i løpet av året. Så det er mange tiltak vi gjør for å holde kostnadene for folk nede.

Situasjonen i Ukraina er ekstraordinær. Vi får bare alle håpe at den situasjonen roer seg, ikke minst for den ukrainske befolkningen og de enorme lidelsene som er der, men også for stabilitet i de internasjonale råvaremarkedene.

Roy Steffensen (FrP) [11:20:39]: Nå har finansministeren hatt nesten en uke på seg, og han har hatt tre minutter til å svare, men har valgt ikke å svare på selve spørsmålet, som er hvor høy bensinprisen må være. I stedet får vi historier om pendlerfradrag, om ferjepriser – og ikke minst om en faktafeil, for det ble sagt at regjeringen satte ned bensinprisene før jul. Det de faktisk gjorde, var å sette opp bensinavgiften i forhold til 2021.

I går var prisen på Shell Sola 23,68 kr både for blyfri bensin og for diesel. Jeg lurer på: Er det en pris som er så høy at finansministeren vurderer tiltak, eller må prisen bli enda høyere?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:21:26]: Jeg synes det er en høy pris. Jeg fylte drivstoff denne uken for 19,60 kr – hvis jeg ikke husker helt feil – på Best i Romedal, så det er ganske store prisvariasjoner. Det er også viktig at vi er tydelige overfor kjedene, at heller ikke de øker prisene mer enn nødvendig. Når man tar f.eks. dieselblandingen mellom biodrivstoff og vanlig diesel, er avgiften rett over 5,20 kr – som er avgiftsnivået. Det viser hvor stor del av den enorme kostnadsvingningen som har vært nå, som ikke avhenger av avgift, men som avhenger av svingninger i råvaremarkedet. Så var det jeg sa i sted, helt rett, at regjeringen arvet et budsjettforslag fra Solberg-regjeringen der vi valgte å sette avgifter på et lavere nivå enn den foretrukne regjeringspartneren til Fremskrittspartiet og Roy Steffensen.

Roy Steffensen (FrP) [11:22:29]: Jeg registrerer at finansministeren sier at han synes at 23,68 kr for bensin og diesel er høyt, men fortsatt har han ikke svart på om det er høyt nok til å sette inn tiltak. Jeg har sett at det er tre spørretimer igjen, det betyr at jeg kan repetere spørsmålet ni ganger de neste tre ukene. Det håper jeg at jeg slipper å gjøre. Jeg er villig til å gjøre det, men vi kan avslutte det her og nå, så jeg spør en siste gang: Hvor høy må bensinprisen være for at finansministeren vil begynne å sette inn tiltak?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:23:07]: Jeg synes ordvekslingen her illustrerer noe av utfordringen, når jeg på min lokale Best-stasjon fylte for rundt 19,60 kr – pumpeprisen der var i alle fall under 20 kr, som jeg også synes er en høy pris i forhold til det vi pleier å ha – og så viser representanten Steffensen til en situasjon der en tar en mye høyere pris i et område der markedet egentlig skulle være større. Bare differansen mellom de to utgjør store deler av avgiftsnivået, for avgiftsnivået på diesel – som jeg regner med at kanskje er det Steffensen har fylt, som veldig mange gjør – er jo en blanding av 5,20 kr, som på en måte er særavgiftene på diesel. Bare her viser prisdifferansen mellom de to 4 kr, altså nesten hele avgiftsnivået. Det er helt andre ytre faktorer som nå er driverne: en ekstrem uro i de internasjonale råvaremarkedene, spesielt på diesel. Derfor har man også i det siste sett at dieselpriisen noen ganger kan være høyere enn bensinprisen.

Spørsmål 3

Frank Edvard Sve (FrP) [11:24:23]: «Staten tar inn svimlende summer i avgifter på diesel og bensin og mva. med bakgrunn i dei skyhøge drivstoffprisane. Drivstoff har ein grunnpris før avgifter og mva. som sikkert er forholdsvis låg.

Kan statsråden leggje fram kva staten har teke inn og fylt på pengebingen i statskassa pr. dato i 2022 i avgifter/mva. når det gjeld drivstoff?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:54]: Særavgiftene på drivstoff fastsettes i kroner per liter og er uavhengig av prisen på drivstoff. Når drivstoffprisen er høy, er selvfølgelig avgiftsdelen også lavere. Hvis man bruker mindre drivstoff, vil avgiftsinntektene også gå ned. Så det varierer.

De konkrete tallene som jeg har fått fra Direktoratet for økonomiforvaltning, tall som er publisert i statsregnskapet på dfo.no, viser at statens inntekter fra veibruksavgiften på drivstoff var 3 351 mill. kr i første kvartal 2022 mot 3 369 mill. kr i samme periode i 2021 – altså litt mindre i år enn i fjor – og 3 511 mill. kr i samme periode i 2020. Så vi ser at det er litt lavere inntekter i år av den avgiften enn det var i 2020 og 2021 – lavere inntekter i år. Statsregnskapet viser altså at statens inntekter fra veibruksavgiften synker. Det er de konkrete tallene representanten har spurt om, og de viser at avgiftsinntektene er synkende.

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:26:17]: Då vert det kanskje endå meir underleg at ein er så veldig redd for inflasjon om den same avgifta vert kutta. Det er slik at når ein kuttar i avgiftene, er ikkje det same som at ein brukar pengane. Ein må på ein måte bruke pengane for å få inflasjon.

Kva er då grunnlaget for at ein framstiller det som at det å kutte avgifter er det same som å bruke pengar? Det vert framstilt som pengebruk. Ein tek jo inn over 1 000 mrd. kr ekstra i olje- og gassinntekter og andre inntekter, så ein har ikkje behov for å bruke desse avgiftene. Viss ein ikkje brukar pengane, er det heller ikkje pengebruk, og det skapar heller ikkje inflasjon. Så kva er grunnlaget for at det å kutte i avgiftene vert framstilt som pengebruk?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:27:15]: Vi skal komme nærmere tilbake til de helt konkrete tallene i revidert nasjonalbudsjett. Der skal det redegjøres helt presist overfor Stortinget, så ting blir helt korrekt, men sånn som det ser ut til nå i år, har fondsverdiene av oljefondet tapt seg mer enn andre økte inntekter, for verden er så ustabil. Et av utslagene på det er at Norge, som en stor eier av selskaper rundt om i hele verden, kan vi si «har tapt» – men det er alltid skummelt å sette ting direkte opp mot hverandre.

Den største bekymringen min som finansminister er at norske familier er de familiene som har nest mest gjeld i hele OECD-området. Hele OECD vil si alt fra New Zealand, Australia, Canada og USA til alle europeiske land som er med i OECD. Vi er da det landet som egentlig er mest sårbart for høyere renteøkninger enn varslat. Derfor må vi også, når vi ser på den totale pengebruken, sørge for at vi ikke gjør grep som gjør at rentekostnadene for familiene går opp.

Frank Edvard Sve (FrP) [11:28:20]: Det er faktisk freistande å seie at uttrykket fylleangst har fått ei ny betydning, for folk flest har no angst når dei står attmed drivstoffpumpene i Noreg, med dei skyhøge prisane som faktisk er.

I 2019 var senterpartileiar Trygve Slagsvold Vedum ute og meinte at Senterpartiet måtte verte bilistane sitt parti. Vedum uttalte:

«Avgifter slår usosialt ut og rammer mest de som har lavest inntekt. Når man sier man skal vri forbruk, er det de med best råd som raskest får muligheten til å gjøre det.»

Og vidare:

«Sp-lederen varsler at partiet vil jobbe for «å fjerne pisen for dem som ikke har råd til å kjøpe el-bil». Det er de med dårligst råd som naturlig vil være sistemann ut.»

Spørsmålet mitt er rett og slett: Kvifor er finansministeren ueinig med senterpartileiaren i 2019?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:29:20]: Jeg synes senterpartilederen sa utrolig mye klokt i 2019. Jeg er vel ikke veldig objektiv til å vurdere det, det er en ganske subjektiv vurdering. Det er helt riktig at vi, hvis man ser i regjeringsplattformen, sier at skatte- og avgiftsnivået for folk som tjener under 750 000 kr, skal ned. Derfor valgte vi også da vi overtok statsbudsjettforslaget fra Erna Solberg, som er Frank Edvard Sves foretrukne statsminister, å sette avgiftene på drivstoff ned, og vi satte avgiftene på strøm ned. Da Fremskrittspartiet hadde finansministeren, valgte de å øke avgiftene, ikke minst på strøm, veldig mye. De høyeste strømavgiftene vi har hatt, var da Siv Jensen var finansminister. Vi satte avgiftene på strøm ned med 2,9 mrd. kr i 2022 sammenliknet med i 2021 – hvis jeg ikke husker feil. Vi fikk veldig mye kritikk, spesielt fra Høyre, for at vi satte ned avgiftene på både drivstoff og strøm. Man mente det var å sløse med penger, men det er jeg helt uenig i.

Spørsmål 4

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:30:34]: «Solberg-regjeringen la til rette for byggestart i 2023 for et test- og øvingscenter for oljevernberedskap i nordområdene. Senteret skulle etableres på Fiskebøl i Vesterålen. I et brev fra Nærings- og fiskeridepartementet datert 7. april bes Kystverket utrede en nedskalering av prosjektet og utbygging av testfasiliteter i Horten i stedet.

Kan statsråden bekrefte at senteret vil bli realisert på Fiskebøl med samme innhold, omfang og tidsplan som Solberg-regjeringen vedtok, og som Stortinget har sluttet seg til?»

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:31:10]: Regjeringen er opptatt av å utvikle beredskapen i nord. Det er behov for å styrke oljevernberedskapen og utvikle beredskapsutstyr som er tilpasset arktiske områder, men det må gjøres på en økonomisk forsvarlig måte.

I tiden som kommer, blir det svært viktig å føre en ansvarlig økonomisk politikk. Norsk økonomi opplever sterk vekst og lav ledighet, lønningene og prisene stiger. Krigen i Ukraina fører til en usikkerhet som slår ut i høye energi- og råvarepriser. Samtidig bruker vi store ressurser på å styrke forsvaret og til å ta imot mennesker som flykter fra krigen i Ukraina, og vi har forlenget strømstøtten til 2023. Dette kan føre til en overoppheting av økonomien, slik at rentene i verste fall må økes raskere enn det som allerede er varslet.

Vi må ta konsekvensene av dette og være mer økonomisk ansvarlige enn før, slik at ikke utgiftene til folk og næringsliv øker mer enn nødvendig. Nå må vi snu alle steiner for å se hvordan vi holder kostnadene lave og har kontroll på utgiftene. Derfor har vi bedt alle underliggende etater om å gå gjennom kostnadskrevede prosjekter. Ikke å gjøre dette ville være uansvarlig.

Det er på denne bakgrunn vi har bedt Kystverket om å se på muligheter for å holde kostnadene nede også i dette prosjektet. Kystverket skal bl.a. vurdere nedskalerte løsninger på Fiskebøl og oppdatere kostnadsanslag for utbygging av testfasilitetene i Horten. Dette vil gi oss viktig og nødvendig kunnskap, som er det viktigste grunnlaget for trygge avgjørelser.

Når vi får Kystverkets innspill, vil regjeringen behandle saken før vi presenterer den videre prosessen for etablering av testfasiliteter for bekjempelse av akutt forurensning i kaldt klima og isfylte farvann.

Den forrige regjeringen gjorde et viktig arbeid med dette prosjektet, men det gjenstår fremdeles mye før det er klart for realisering. Det er derfor ikke realistisk med byggestart i 2023.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:33:19]: Det var nedslående nyheter. Jeg mener at dette prosjektet har blitt svært godt utredet. Jeg var selv en del av regjeringsapparatet da vi utredet det, og det lå an til å kunne bygges i 2023, med politiske vedtak og beslutninger.

Jeg synes dette er prinsipielt viktig. For alle utgiftsposter gjelder jo at vi må se på nasjonaløkonomien, men dette går nettopp på det grunnleggende spørsmålet: Skal kunnskapen om nordområdene, om beredskap i nord, faktisk utvikles i nord, og skal vi ha tro på at vi har den kunnskapen i nord? Eller skal vi si at dette kan gjøres billigere f.eks. i Horten ved Oslofjorden? Jeg er sterkt uenig i det, og jeg er sterkt uenig i at hele nordområdepolitikken settes opp mot nasjonaløkonomien. Kan statsråden kommentere det?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:34:21]: Det er ikke noe nytt at representanten Thorheim er fornøyd med egen innsats – det har vi som har fulgt ham en stund, fått oppleve gjentatte ganger.

Den jobben som den forrige regjeringen gjorde, var, som jeg sa, et viktig arbeid, men det gjenstår fremdeles mye før prosjektet er klart for realisering. Den 1. juni 2021 orienterte den forrige regjeringen om at planen var å sette spaden i jorda i 2023. Det var gjennom en pressemelding. I november 2021 la Kystverket fram sin rapport om konkretisering og optimalisering av prosjektet. Her var kostnadene allerede 30 pst. høyere enn den forrige regjeringen hadde lagt til grunn, og det ble anbefalt flere endringer i prosjektet. Derfor har det vært behov for å gå noen ekstra runder, og jeg vil på egnet

måte komme tilbake til Stortinget med nærmere informasjon om hvordan regjeringen vil følge opp planene med etablering av testfasiliteter for bekjempelse av akutt forurensning i kaldt klima og isfylte farvann.

Bård Ludvig Thorheim (H) [11:35:21]: Kan jeg be statsråden svare på følgende: Vi har Wisting-feltet, der det er satt store spørsmålstegn ved oljevernberedskapen ved utbygging av feltet – det er lagt fram noen analyser av det nå. Vil statsråden synes det er riktig politisk, dersom det skulle vise seg at det er rimeligere å ha test- og øvingssenter i Horten, faktisk å drive testing og øving i Horten i stedet for i Hadsel i Vesterålen når det gjelder oljevernberedskap for arktiske og isfylte farvann?

Statsråd Bjørnar Skjæran [11:36:08]: Jeg har ingen planer om å etablere et senter innerst i Oslofjorden for å ivareta oljevern i arktiske strøk. Så vil jeg bemerke avslutningsvis: Dersom dette hadde vært så viktig for Høyre og for representanten Bård Ludvig Thorheim, som sannsynligvis var kjent med at det var oljeaktivitet også i nordlige farvann da de regjerte i åtte år, er det jo litt rart at man ikke klarte å få gjort noe med dette senteret – som har vært planlagt i mange, mange år – før inn i sommeren, da man så hvilken vei meningsmålingene pekte. Det tar jeg til etterretning. Men vi jobber videre med det.

Spørsmål 5

Hårek Elvenes (H) [11:37:02]: Først får jeg ønske forsvarsministeren velkommen til spørretimen. Det ser vi fram til.

«Den 20. mars utløp Forsvarets beredskapsavtale med WilNor. Forsvarssjefens kommunikasjonssjef uttalte da følgende til VG: «Når avtalen faller bort, kan det få den kortsiktige virkning at evnen til alliert mottak blir lavere.» Regjeringen skriver i Meld. St. 10 (2021–2022) at den vil «se på hvordan både nasjonale og allierte logistikkbehov kan ivaretas gjennom videreutvikling av strategiske avtaler og optimalisering av det eksisterende logistikkapparatet».

Hvorfor har regjeringen latt WilNor-avtalen utløpe uten en fullgod erstatning?»

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:37:58]: Aller først: Takk til representanten for velkomsten. Jeg ser fram til samarbeid og gode debatter.

Forvaltningen av WilNor-avtalen var som mange anskaffelsesavtaler i sektoren delegert til Forsvaret. Basert på en undersøkelse av avtalen konkluderte Forsvaret i 2021 med at avtalen ikke kunne forlenges utover den

opprinnelige avtaleperioden. Det var avdekket avtale-rettslige svakheter og kritikkverdige forhold knyttet til Forsvarets inngåelse og forvaltning av WilNor-avtalen. Noen av funnene i undersøkelsen var knyttet til prosessen og økonomiske vurderinger ved inngåelse av avtalen, avtalens rammer, internkontroll og kvalitetssikring.

Forsvaret skal til enhver tid etterleve grunnleggende styringsprinsipper i staten. Effektiv drift i samsvar med gjeldende lover og regler, etisk atferd og god og transparent forvaltningsskikk er en forutsetning for å kunne optimalisere Forsvarets operative evne. Mangelfull etterlevelse av regelverk og rutiner medfører en usikkerhet knyttet til om den beste avtalen for Forsvaret er inngått. Forholdene sår tvil om avtalen var innrettet og forvaltet på en sånn måte at de overordnede målene om å utnytte Forsvarets samlede ressurser mest mulig hensiktsmessig var innfridd.

Evnen til å gjennomføre alliert mottak er ikke bundet opp i én enkelt avtale med én enkelt leverandør, men gjennom flere avtaler med ulike beredskapsaktører. Dette gir Forsvaret og allierte fortsatt tilgang på en betydelig skalerbar kapasitet. Avtalen med WilNor innebar bl.a. at selskapet hadde en koordinerende rolle mot øvrige leverandører for tjenester knyttet til alliert mottak. En konsekvens av at opsjon for forlengelse av avtalen ikke er utløst, er at Forsvaret henvender seg til flere leverandører. Ifølge forsvarssjefen kan dette gi noen kapasitetsutfordringer knyttet til anskaffelser og logistikkunderstøttelse. Utfordringene vurderes av Forsvaret til å være håndterbare.

Hårek Elvenes (H) [11:39:56]: Da jeg lyttet til statsråden, fikk jeg en følelse av at dette hviler veldig på statens innkjøpsreglement, at lov om offentlige anskaffelser skal følges. Naturligvis skal det det, men vi vet jo at denne avtalen har vært en god avtale for Forsvaret. Det var en avtale som var viktig bl.a. i gjennomføringen av Trident Juncture og vår evne til alliert mottak. Spørsmålet er: Hvilke erstatninger er nå kommet istedenfor denne avtalen, som av mange oppfattes som et godt resultat av militært og sivilt samarbeid?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:40:43]: Det kan jo hende – og er også helt sikkert – at avtalen hadde en funksjonalitet som ga mange gode resultater for Forsvaret, men vi må samtidig være enige om at avtaleinngåelser må være i tråd med lov og regelverk. Med min kjennskap til den avtalen som var inngått, ville det å ha gått videre på opsjonsdelen av avtalen vært et brudd på anskaffelsesreglementet. Det mener jeg ikke var aktuelt, og Forsvaret trakk jo selv den konklusjonen i fjor.

Så har man parallelt jobbet med å gå inn i den avtalen på en måte som gjør at man har direkte kontakt med de underleverandørene som skulle serve de behovene

man hadde, samtidig som man har et arbeid for å inngå nye avtaler så fort som mulig.

Hårek Elvenes (H) [11:41:40]: Mitt enkle spørsmål vil da – etter å ha hørt på ministeren – være: Tar ministeren ansvar for at vi i dag har en beredskapssituasjon som er like bra som vi hadde med WilNor-avtalen?

Statsråd Bjørn Arild Gram [11:41:57]: Jeg kan jo ikke si at det ikke er utfordringer med at den avtalen ikke kunne forlenges. Som jeg viste til i mitt svar, har det medført enkelte utfordringer, men som Forsvaret selv sier er håndterbare. Det er også Forsvaret selv som trakk konklusjonen om at opsjonen ikke kunne utløses, og som har satt i verk kompenserende tiltak for å sikre de behovene Forsvaret har, på best mulig måte.

Spørsmål 6

Guri Melby (V) [11:42:42]: «På bakgrunn av bortfall av koronakompensasjon og færre reisende etter pandemien må flere kollektivselskap nå kutte i rutetilbudet. Færre passasjerer har gitt lavere billettinntekter.

Hvilke grep vil statsråden ta for å sikre at vi opprettholder et godt kollektivtilbud over hele landet?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:43:02]: Kollektivtransport er viktig for folks hverdag, og derfor foreslo regjeringen i januar å videreføre støtten til fylkeskommunal kollektivtrafikk, ekspressbusser og togselskaper. Stortinget har siden 2020 bevilget totalt 14 mrd. kr for å kompensere kollektivtrafikken for reduserte inntekter og økte kostnader som følge av pandemien.

Stortinget vedtok i januar at fylkeskommunal kollektivtransport skal kompenseres for reduserte inntekter ut juli. Togselskapene har mottatt støtte ut mars, men jeg har tidligere varslet at regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett vil foreslå å forlenge gjeldende kompensasjonsordning ut juni. Jernbanedirektoratet, som kjøper av persontransporttjenester med tog, har videre fått mandat fra regjeringen til å forhandle med togselskapene om endringer i gjeldende avtaler for å sikre at avtalene er bærekraftige over tid.

Stortinget vedtok i januar to anmodningsvedtak, og dette innebærer bl.a. at regjeringen skal sette seg mål om at andelen reisende med kollektiv og jernbane skal opp på samme nivå som før pandemien, og deretter fortsette å vokse. Det vil jeg selvfølgelig følge opp.

Jeg nedsatte tidligere i år en arbeidsgruppe, ledet av Statens vegvesen og med deltagelse fra sentrale aktører innenfor kollektivtrafikk. Arbeidsgruppen har kommet med noen anbefalinger og tiltak i møte med den nye normalen, både rettet direkte mot kollektivtilbudet og

for å bedre kollektivtransportens konkurransekraft sammenlignet med privatbilen. Jeg mottok arbeidsgruppens rapport i april og vurderer nå anbefalinger som kommer fram i rapporten. Som et første ledd i oppfølgingen av arbeidsgruppens anbefalinger har Samferdselsdepartementet nylig gitt Statens vegvesen et oppdrag om å konkretisere anbefalinger knyttet til elbilenes bruksfordeler i byområdene.

Det er jo sånn at kollektivtrafikken må tilpasse seg en ny normal. Jeg er samtidig enig med representanten i at vi må unngå en negativ spiral der rutekutt gir et mindre attraktivt tilbud, som igjen gir færre reisende, reduserte inntekter og nye rutekutt.

Guri Melby (V) [11:45:15]: Jeg er glad for at samferdselsministeren og hans regjering har fulgt opp med å gi kompensasjon til kollektivselskapene, slik også vår regjering gjorde. Det har vært helt avgjørende for å opprettholde tilbudet gjennom pandemien.

Utfordringen vi ser nå, er at den kompensasjonen ikke er der fra juli av, som også samferdselsministeren gjorde rede for. Det er veldig lite som tyder på at kollektivselskapene vil greie å opprettholde de inntektene de hadde før pandemien, bl.a. fordi billettsalget går mye dårligere nå. Det er mange som har funnet seg andre måter å reise på. Blant annet har Ruter varslet at de vil kutte hele 38 linjer i Viken fra 4. juli. Dette går hardt ut over vanlige folk. Det gjør at kollektivtilbudet blir enda dårligere, noe som kanskje gjør at enda færre velger det, og at billettinntektene fortsetter å gå ned.

Vil samferdselsministeren komme med noen konkrete tiltak allerede fra juli av for å kompensere for dette inntektsbortfallet til kollektivselskapene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:46:16]: Uansett hvordan man ser på statens rolle, er det jo et fylkeskommunalt ansvar å finansiere og drifte kollektivtransporten. Det er også sånn at det hele tiden er endringer og bevegelser i etterspørselen. Det ser ut til at det sakte kryper oppover, og det er godt nytt. Så tenker jeg at vi sammen med byene og kommunene må finne virkemidler som bidrar til å få kollektivtransporten opp og gå. Jeg har lansert noen av disse – de vil nok ikke bli gjeldende fra juli av, men jeg tror også noen av disse virkemidlene som styrker konkurransekraften til kollektivtrafikken, vil bidra til å ta oss i rett retning.

Guri Melby (V) [11:46:56]: Statsråden har helt rett i at dette er et fylkeskommunalt ansvar. Samtidig skal vi ikke bagatellisere at det er et stort behov for finansiering, og at det er en ganske stor kostnad som fylkeskommunene må bære. I tillegg er det sånn at når fylkeskommunene ikke gjør jobben sin, må vi noen ganger trå til nasjonalt for å få litt fart på initiativene.

Som samferdselsministeren pekte på selv, har mange endrede reisevaner. Det kan godt hende at de er endret for all framtid. Noe av det er for så vidt bra, at vi kanskje reiser mindre på grunn av digitale møter osv., men det er klart at da må vi også f.eks. se på modeller for hva slags billettyper som tilbys folk, slik at de de gangene de skal reise til jobb, velger å reise på en miljøvennlig måte. Det jeg er litt nysgjerrig på, er om statsråden selv har tatt noe initiativ til f.eks. utvikling av mer fleksible billettløsninger eller andre tiltak som gjør at kollektivtilbudet blir bedre tilpasset nye reisevaner.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:47:56]: Jeg er glad for å kunne gjenta det jeg sa i mitt første svar, at vi har nedsett en arbeidsgruppe med kollektivaktørene, der Statens vegvesen har ledelsen. Dette er også forslag som konkret har kommet opp i arbeidsgruppen, men det er først og fremst aktørene selv som må levere her. Det som er godt nytt, er at mange av aktørene, slik jeg opplever det, jobber godt med dette. Noen har allerede lansert slike grep, og noen vurderer å gjøre det. Jeg tror at kollektivaktørene her gjør et godt stykke arbeid.

Jeg er enig i at man må tilpasse seg den nye normalen – som vi nok kan anse blir mer varig – nemlig at i hvert fall deler av befolkningen benytter hjemmekontor i større grad. Da vil det ikke bli reiser, og det er jo klimamessig veldig bra. Så er det det andre perspektivet, som jeg så vidt har vært innom, nemlig at langt flere nå sitter i bilen sin. Det er ikke fullt så bra.

Spørsmål 7

Sveinung Rotevatn (V) [11:49:07]: «Kan Bane NOR eller Jernbanedirektoratet nå si noe om når vi kan vente dobbeltsporet på Østfoldbanen, inkludert Moss stasjon, ferdigstilt?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:49:19]: Regjeringen prioriterer togtilbudet i intercityområdet på Østlandet høyt, og det er veldig viktig for folks arbeidsreiser og reiser til skole og fritid. Toget er også åpenbart en forutsetning for å redusere utslipp og skape velfungerende og trivelige byer.

Jeg oppfatter at spørsmålet fra representanten dreier seg om prosjektet Sandbukta–Moss–Såstad på Østfoldbanen. Prosjektet legger til rette for redusert reisetid og tilbudsforbedringer mellom Moss og Oslo. Når vi er ferdig med denne utbyggingen, får vi en redusert reisetid, hvor man kommer ned på 30 minutters tidsbruk på reisen mellom Moss og Oslo.

Prosjektet har møtt noen store utfordringer på grunn av krevende grunnforhold i Moss sentrum, og i revidert nasjonalbudsjett 2021 ble det omtalt at prosjek-

tet ville bli forsinket fra 2024 til 2026, og at kostnadsrammen øker til hele 18,3 mrd. kr. Det er en betydelig økning fra den opprinnelige kostnadsrammen på 10,5 mrd. kr.

Bane NOR har avbestilt deler av arbeidet i avtalen med entreprenøren Mossia, som er knyttet til ca. 1 km i sentrumsområdet. Bane NOR ønsker i stedet å dele opp arbeidet i flere mindre enkeltoppdrag basert på den oppdaterte kunnskapen om grunnforhold. NGI gir i sin anbefaling en rekkefølge på de ulike tiltakene. Moss stasjon er da ett av de delprosjektene som er tatt ut av avtalen med Mossia. Det er for øvrig i dag full produksjon og god framdrift på de 9 km av det framtidige dobbeltsporet som er under bygging utenfor sentrum.

Avbestillingen av deler av arbeidet i Moss sentrum innebærer en noe utsatt oppstart i denne sonen. De første enkeltkontraktene forventes å kunne kunngjøres nå før sommeren og igangsettes i løpet av året. Først når disse kontraktene er inngått, er det mulig å si noe om konsekvenser for framdrift og kostnader.

Sveinung Rotevatn (V) [11:51:30]: Då konstaterer eg at når det gjeld dobbeltspor og sjølve bygginga der, er det ikkje noko nytt – det er framleis 2026 som gjeld, som varsla i RNB, mens det enno ikkje er noko svar på når Moss stasjon vil vere klar.

Det er sjølvsagt beklageleg med både utgiftsprekkar og at ting tek tid, utan at statsråden skal måtte bere det fulle ansvaret for det. Men realiteten er at ein no ser forseinkingar mange plassar, og det vert stadig annonsert nye. Blant anna annonserte regjeringa tidlegare i år at det no også vert forseinkingar på Ringeriksbanen. Der har partiet til statsråden og samarbeidspartiet hans lova oppstart i 2022, no vert det snakka om 2025 frå statssekretæren si side.

Spørsmålet mitt, når ein no ser at det vert forseinkingar i utbyggingstempoet på andre strekningar på austlandsområdet, er: Er det dei sprekkane og kostnadsaukane som har skjedd, som er grunnen til det? Eller er det andre grunnar til det?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:52:34]: Nei, jeg vil nok si at det som vi ser på Østfoldbanen, er spesifikt knyttet til de utfordringene som er med grunnforhold. Det man – nær sagt heldigvis – har avdekket gjennom dette prosjektet, er at det var stor ustabilitet i grunnen i Moss sentrum, og det skyldes ikke jernbanen. Når jernbaneprosjektet blir ferdigstilt, vil det bidra til betydelig større sikkerhet og trygghet for resten av Moss by, samtidig som vi får på plass en fullt ut moderne jernbaneløsning i byen – det er godt nytt.

Så er det riktig å si, selv om det ikke er knyttet til spesifikke enkeltprosjekter, at vi har signalisert at vi er i en situasjon nå hvor vi må vurdere prosjekter, fordi økono-

mien har høy temperatur. Som også salen vel er godt kjent med, blir det behov for å prioritere forsvar, samfunnssikkerhet og beredskap, utgifter til mottak av flyktninger m.m. Det er noen parametere som vil påvirke, men ikke spesifikt knyttet til prosjektet representanten nevnte, i og for seg.

Sveinung Rotevatn (V) [11:53:33]: Det siste er ganske urovekkjande. Dersom det no er slik at fordi ein ønsker å prioritere andre i og for seg gode samfunnsformål, kan vi – dersom eg tolkar statsråden rett – forvente oss ytterlegare utsettingar av prosjekt som ligg inne i NTP, av omsyn til situasjonen i norsk økonomi. Dersom det er slik at regjeringa no, for å prioritere, vel å prioritere ned viktige infrastrukturprosjekt og viktige miljøprosjekt – som jernbaneutbygging trass alt er – vil det vere noko mange uroar seg over, også denne representanten. Så det må eg seie er urovekkjande.

Men med dei forseinkingane vi no ser på utbyggingstempoet, både når det gjeld Østfoldbanen, Ringeriksbanen og kanskje også andre prosjekt, melder spørsmålet seg: Når kan vi forvente at ein får den nye ruteplanen for Austlandet, med tanke på alt det som no er i spel, og dei usikre datoane?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:54:31]: Per nå har vi ingen grunn til å si at vi utsetter gjennomføring av ny ruteplan på Østlandet. Som representanten er kjent med, kan det skje ting i framtiden her som gjør at det blir utfordringer, men jeg er ikke kjent med det per nå.

Spørsmål 8

Ola Elvestuen (V) [11:55:03]: Jeg ser at det har blitt et litt kort spørsmål, men: «I lys av den nye informasjonen om kostnadene på Fornebubanen – vil staten ta en større andel av denne kostnaden?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:55:18]: Jeg kan glede representanten med at det blir et lengre svar!

Fornebubanen er et fylkeskommunalt prosjekt der Oslo kommune er byggherre. Dette prosjektet er et av dem som er innrammet i 50/50-ordningen, der staten dekker 50 pst. av kostnadene. Etter retningslinjene for 50/50-ordningen, som ble fastsatt av den foregående regjeringen, skal statens andel fastsettes etter en vedtatt reguleringsplan for prosjektet og etter gjennomført KS2. For Fornebubanen ble KS2 gjennomført i 2018, og det ble lokalt vedtatt en styringsramme på bakgrunn av KS2. Statens bidrag ble deretter fastsatt. Dette er på om lag 8,6 mrd. kr i 2022-kroner.

I henhold til de nevnte retningslinjene ligger det statlige bidraget fast, og staten skal ikke være med og

dekke kostnadsøkninger for prosjektet. Under den forrige regjeringen ble imidlertid det statlige tilskuddet økt til 66 pst., men denne økningen kom som kjent med noen spesielle vilkår, nemlig at den ene halvparten av økningen måtte brukes til å redusere bompenger, og den andre halvparten kunne brukes til å bedre kollektiv.

Som et ledd i et helhetlig arbeid med å avhjelpe situasjonen for kollektivtransporten har regjeringen besluttet å innføre en fleksibilitet for tilskuddsordningen som er knyttet til bompengeni. Det vil selvfølgelig være frivillig for byene å bruke den halvparten som nå brukes for å redusere bompenger, til å bedre kollektivtransporten. På den måten gir vi lokale myndigheter mulighet til å bruke mer av det statlige tilskuddet på kollektivtransport. Samtidig får lokale myndigheter større handlingsrom til å øke bompengetakstene, også for elbiler, noe som vil kunne gi både økte inntekter og virke restriktivt mot biltrafikken.

Så er jeg kjent med at lokale myndigheter nylig har blitt enige om en revidert Oslopakke 3, der det er lagt til grunn at Fornebubanen skal bygges, og at det skal gjennomføres med høy kostnadsbevissthet. Jeg er også kjent med at Oslo og Viken vil bruke deler av det statlige tilskuddet som nå brukes til å redusere bompenger for elbil, til Fornebubanen i stedet, i tillegg til den delen som allerede brukes til prosjektet.

Ola Elvestuen (V) [11:57:35]: Det er riktig at man har en enighet om Oslopakke 3 – vedtakene er ikke der ennå – der man strekker seg for å komme videre med prosjektet. Samtidig er det en ny kostnadsramme som er vesentlig større enn den for KS2, som statsråden refererer til. Selv om man får større grunneierbidrag, at man kan få på plass at kommunen strekker seg mer, og at man også får mer fra bompengene, vil det fortsatt være igjen et ganske stort gap.

I Hurdalsplattformen har statsråden og regjeringen lagt til grunn at de skal gi 70 pst. til de store kollektivprosjektene. Da blir mitt spørsmål: Vil statsråden legge på og gi mer statlig støtte for i det hele tatt å klare å dra sammen summene for å kunne gjennomføre Fornebubanen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:58:42]: Det er riktig som representanten sier, at i Hurdalsplattformen har vi lagt 70 pst. til grunn i de store kollektivprosjektene. Det regjeringen nå gjør, er at vi heller prioriterer å innføre en fleksibilitet for tilskuddsordningene, og dermed mulighet for større bidrag til kollektivtransporten, framfor et statlig bidrag på 70 pst. på nåværende tidspunkt. Det ligger som en føring fra Hurdalsplattformen, men det er ikke det vi nå kommer med konkrete forslag på.

Så har jeg lyst til å si at Oslo, som andre byområder, må håndtere hele porteføljen innenfor de rammene som er. Det vil si at hvis noen prosjekter sprekker – hvis

vi bruker det begrepet – og får økte kostnader, vil man da potensielt sett, alt annet ellers likt, måtte prioritere noe annet ned. Det gjelder alle byområder. Det er det som heter porteføljestyring, og som den foregående regjeringen for så vidt har et visst eierskap til.

Ola Elvestuen (V) [11:59:39]: Samtidig er det ikke noen tvil om at i den foreløpige enigheten prioriteres Fornebubanen kraftig opp, og jeg tror også det jobbes iherdig for å bidra, men det er klart at det er et veldig stort prosjekt. Nå ligger det vel på 23 mrd. kr på P50, hvis jeg ikke tar feil.

Jeg tror det er helt nødvendig – fra alle sider – for å klare å gjennomføre Fornebubanen slik at den realiseres, at alle må strekke seg for å få det til, også fra statens side, som må gå utover den forpliktelsen man har fra tidligere.

Mitt spørsmål er igjen: Vil staten, etter hvert som dette utvikler seg, likevel være med og strekke seg, sammen med de andre som står bak dette store prosjektet, for å øke den statlige støtten opp mot 70 pst. av ny kostnadsramme, slik den nå foreligger?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:00:42]: Kostnadsrammen og prosessen med å fastsette den ligger fast. Det ville være veldig spesielt hvis vi skulle ulikebehandle på det punktet og si at Fornebubanen, selv om det er et veldig viktig prosjekt, skulle håndteres annerledes for Oslo enn andre prosjekter. Så det må ligge fast.

Så gjentar jeg at vi nå har foreslått å løse opp igjen en – må vi få lov til å si – litt merkelig konstruksjon som den foregående regjeringen hadde, nemlig at man ga 16 pst. økning, hvor man var pålagt å bruke 8 pst. på å redusere bompenger og 8 pst. til kollektiv. Vi løser nå opp i det, som jeg er sikker på at representanten er enig med meg i er en god idé, og det bidrar til at Fornebubanen kan realiseres hvis lokale parter ønsker det.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Emma Georgina Lind til samferdselsministeren, tas opp av representanten Ingvild Wethrus Thorsvik.

Ingvild Wethrus Thorsvik (V) [12:01:40]: «Hvorfor har ikke staten prioritert å igangsette prosessen med å få på plass en byvekstavtale for Kristiansandregionen, og når kan vi forvente at denne forhandlingen kommer i gang?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:01:55]: Regjeringen ønsker å legge til rette for å nå målet om nullvekst i personbiltrafikk i byene og i byområdene våre i Norge, og da er byvekstavtalene en viktig arena for å få dette til.

Det genuine og det flotte med dette er at det er tre forvaltningsnivåer som går sammen om finansiering og virkemiddelbruk for å nå nullvekstmålene. Det er inngått byvekstavtale med de fire største byområdene, Oslo, Bergen, Trondheim og Nord-Jæren. Så er det de fem mindre, altså de mellomstore, byene, som Kristiansand er en del av, der ønsket er å komme i posisjon til å forhandle om byvekstavtale med staten.

Jeg er godt kjent med at Kristiansand planlegger for en ny fase av sin bompengefinansierte bypakke, Samferdselspakke for Kristiansandsregionen fase 3. Det planlegges for en rekke nye tiltak rettet mot kollektiv, sykkel og gange som skal bidra til at man når nullvekstmålet. Det er et bra utgangspunkt.

Så er norsk økonomi i en høykonjunktur med utsikter til tiltagende lønns- og prisvekst og renteoppgang. Da vil økt offentlig pengebruk kunne være med på å forverre den situasjonen med høy aktivitet i økonomien og mangel på tilgjengelige ressurser, og det vil kunne forsterke presset på priser og lønninger. Derfor må vi se alle statens utgifter i lys av fare for oppheting i norsk økonomi – og selvfølgelig også konsekvensene av krigen i Ukraina. Det gjør at vi må se på prioriteringer på nytt, også i samferdselssektoren.

Dette er selvfølgelig en krevende situasjon å stå i både for staten og for lokale myndigheter. Vi skal nå klima- og miljømålene våre og ha god framkommelighet og mobilitet i byene, og disse ambisjonene kommer vi selvfølgelig ikke til å redusere.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:03:36]: Som statsråden sier, er disse byvekstavtalene særdeles viktige for at regionene skal kunne nå sine klimamål. Kristiansand og Tromsø er to av de byene som skal forhandle byvekstavtale nå. På tross av gjentatte forsøk på å komme i gang med forhandlingene har ikke forhandlingene med Kristiansand kommet i gang, eller så langt som man skulle ønske. I Tromsø har ordføreren nylig referert til et brev fra Samferdselsdepartementet om at forhandlingene om byvekstavtalene er satt på vent – igjen – i lys av trangere rammer for samferdselssektoren. Tromsø har, i likhet med Kristiansandregionen, vært klar for forhandlinger, fulgt opp og justert seg etter statens krav, men staten har vinglet i saken.

I møte med Tromsø kommune uttalte statssekretær fra Samferdselsdepartementet nylig at ambisjonsnivået står fast. Betyr det at regjeringen vil bruke like mye penger som tidligere lagt til grunn, eller vil regjeringen bruke byvekstavtalene, et av byenes viktigste klimatiltak innenfor transportsektoren, som en salderingspost i budsjettene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:04:43]: Når det gjelder hvordan vi konkret innretter budsjetter, tror jeg re-

presentanten er godt kjent med at det vil synes når vi legger fram budsjetter.

Jeg er enig i at byvekstavtaler er et veldig viktig virkemiddel. Det er skissert et økonomisk handlingsrom der knyttet til NTP, samtidig som det også står veldig tydelig i NTP – og det gjelder alle prosjekter – at det må fases inn i økonomien etter som det er økonomisk handlingsrom til det.

Så tror jeg det er riktig å si at når det gjelder Kristiansand, er de i en posisjon hvor de i hvert fall er på vei mot byvekstforhandlinger, fordi de har en bypakke som de nå skal ha en ny runde på. Den vil på et eller annet tidspunkt sannsynligvis komme til behandling her, for det krever nye prosesser i bypakken. Det er en forutsetning først, før man eventuelt kommer videre med byvekstforhandlinger.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:05:31]: Ifølge opplysninger fra Agder kollektivtrafikk vil mangel på byvekstavtale kunne lede til kutt i kollektivtilbudet i Kristiansand med 35 pst., og det blir mindre penger til tiltak for å kunne gjøre det enklere for syklende og for gående. En byvekstavtale er dermed svært viktig for Kristiansand og Agder, og kutt i de økonomiske bidragene til dette vil være svært alvorlig.

Kristiansand, Tromsø og de tre andre byområdene som er aktuelle for byvekstavtale, må få en avklaring for rammene. Det er viktig for klima og miljø og for legitimiteten til bompengoordningen. I Tromsø innføres bompengene til høsten, og for å sikre at disse inntektene og belønningsmidlene ikke settes på spill, er det viktig med en avklaring om når disse pengene fra staten kommer.

Når vil det være klart hvor mye midler regjeringen setter av til byvekstavtalene? Vil det være når statsbudsjettet legges fram, eller vil kommunene og fylkeskommunene få klarhet i dette før, sånn at de kan sette i gang arbeidet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:06:30]: Jeg tror det først er nødvendig å klargjøre at når man går inn i forhandlinger og har kommet så langt, skal det forhandles. Hvis noen har tenkt at man har sikre penger til å drifte kollektivtransport i byene nå, tenker jeg at da har man vært i overkant ambisiøs. Det er tross alt sånn at det å drifte kollektivtransporten er et fylkeskommunalt ansvar, og det er også sånn – og det er viktig å påpeke – at det foreligger belønningsavtaler med disse byene i dag. De har også egne bypakker som bidrar til finansiering – noen bruker det på kollektiv, men veldig få gjør kun det, de bruker det stort sett på gange, sykkel og kollektiv. Det vil si at de bygger ut infrastruktur som gjør dette bedre.

Så med hensyn til når man kan forvente å komme i mål med byvekstavtale, vil ikke representanten få et

klart svar fra meg om det nå, for det avhenger også av den andre part.

Spørsmål 10

Erlend Svardal Bøe (H) [12:07:33]: «I Nasjonal transportplan er det satt av 10 mrd. kr til forhandlinger om byvekstavtale i fem byområder, bl.a. Tromsø. I et brev fra regjeringen til Tromsø kommune, som ble sendt forrige uke, kommer det frem at regjeringen ikke kan gi tilsagn om økonomiske rammer for en avtale nå. Det skaper usikkerhet om tidsperspektivet for en byvekstavtale for Tromsø, og hvor mye regjeringen skal bidra med.

Vil en byvekstavtale med Tromsø være inngått i løpet av 2022, og er det slik at regjeringen med dette tar ned ambisjonsnivået for utbygging av samferdsel i Nord-Norges største by?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:08:19]: Uten at det er et vesentlig poeng, vil representanten ved å se på brevet registrere at det ikke er sendt til Tromsø kommune, men det er nå for så vidt en bagatell.

Det første forhandlingsmøtet om en byvekstavtale for Tromsø fant sted 24. mars, og Statens vegvesen ledet forhandlingene. På dette møtet ble det satt opp en ambisjon om at staten skulle legge fram statens økonomiske rammer den 16. mai. I lys av den økonomiske situasjonen og den siste tids signaler fra regjeringen ba Statens vegvesen om tilbakemelding fra Samferdselsdepartementet dersom det var behov for avklaringer utover rammene som Statens vegvesen hadde fått i mandat, som ble gitt i brev av 6. april. I brev av 25. april til Statens vegvesen skrev Samferdselsdepartementet:

«I lys av den økonomiske situasjonen og den siste tids signaler (...) må ambisjonsnivået i samferdselssektoren vurderes nærmere. Dette vil kunne ha konsekvenser for de økonomiske rammer i en eventuell byvekstavtale for Tromsø.

Samferdselsdepartementet kan derfor ikke gi tilsagn om økonomiske rammer for en byvekstavtale med Tromsø nå, og må komme tilbake til statens bidrag når rammene i statsbudsjettet 2023 er nærmere avklart.»

Det overordnede målet for en byvekstavtale er nullvekstmålet, altså at klimagassutslipp, kø, luftforurensing og støy skal reduseres gjennom effektiv arealbruk ved at veksten i persontransporten tas med kollektivtransport, sykling og gange.

Forhandlingene om en byvekstavtale vil derfor omfatte mange temaer, og de må ses i sammenheng på tvers av forvaltningsnivåer. Det bør derfor, i lys av dette, være mye å diskutere om vi nå skal nå det overordnede

målet. Jeg ser det derfor som fordelaktig og hensiktsmessig at forhandlingene fortsetter som planlagt. Slik jeg ser det, er det gjennom forhandlinger vi kan utvikle gode løsninger for Tromsø og nå det overordnede målet.

Til spørsmålet om avtalen kan sluttføres i 2022: Det er forhandlinger om en byvekstavtale. En avtale vil kreve enighet mellom partene, og en avtale skal godkjennes både lokalt og regionalt. Jeg håper selvfølgelig at det blir enighet om en avtale. Det er min ambisjon. Men en slik enighet og en slik avtale vil ikke bare bero på staten, men også de andre partene som deltar.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:10:31]: Det er fint med ambisjoner, men det folk i Nord-Norge og Tromsø trenger, er tydelige signaler – og det oppfatter jeg ikke at statsråden gir noe mer av her. Statsråden har gjentatte ganger sagt at Tromsø har misforstått innholdet i brevet som ble sendt, men det står jo klart og tydelig – som også statsråden har referert – at en må vurdere ambisjonsnivået, og at det vil kunne ha økonomiske konsekvenser for en byvekstavtale med Tromsø. Da lurer jeg veldig på hva statsråden mener er misforståelsen, for slik jeg og mange andre leser brevet – og vi kan diskutere om det skulle vært sendt eller ikke – vil regjeringen ta ned statens bidrag i en byvekstavtale med Tromsø. Om det ikke var tilfelle, skulle ikke regjeringen ha sendt et slikt brev i det hele tatt. Konsekvensen av at regjeringen tar ned det statlige bidraget, vil være at en enten må kutte i prosjektene, eller at folk må betale mer i bompenger.

Så mitt oppfølgingsspørsmål til statsråden er: Kan statsråden garantere for at statens bidrag i en byvekstavtale med Tromsø ikke senkes, og at summen på 10 mrd. kr i NTP til en byvekstavtale fortsatt står fast?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:11:38]: Jeg vet ikke hvordan det er med representanten, men i min verden er det veldig sjelden man i forhandlinger blir presentert for sluttresultatet ved oppstart. Det hører i hvert fall til unntakene. Det skal forhandles, og det man kommer fram til gjennom disse prosessene, skal selvfølgelig finansieres gjennom statsbudsjett.

Til det med signaler til Tromsø: Ja, vi har gitt et signal til Tromsø om at vi går i gang med byvekstforhandlinger, i motsetning til den foregående regjeringen, som ikke gjorde det. Vi har i alle fall vist kortene og vist at vi ønsker å komme i gang med det. Vi har gitt et mandat, vi er i gang med forhandlinger, og så må selvfølgelig forhandlingene ta oss til et sluttresultat. Jeg kan ikke på forhånd gjette hva som blir utfallet av en slik prosess, men det er veldig viktig for staten at vi når nullvekstmålene.

Hovedpoenget med det brevet har vært å synliggjøre det som alle her i denne salen vet, nemlig at et statsbudsjett ikke er et statsbudsjett før det er vedtatt. Staten

kan ikke binde seg opp før man har et budsjettvedtak i denne salen.

Erlend Svardal Bøe (H) [12:12:39]: Det den forrige regjeringen bidro til, var å implementere Tromsø i en byvekstavtale, som gjør at vi kan få disse statlige midlene. Jeg skjønner at en ikke kan forskuttere sluttresultatet – det er derfor en skal ha forhandlinger – men i et svar på et skriftlig spørsmål jeg stilte til statsråden i november i fjor, skrev statsråden at størrelsen på det statlige økonomiske bidraget vil være et tema i forhandlingene. Dette er altså fem måneder siden, og nå skal plutselig ikke det økonomiske bidraget fra staten være tema i forhandlingene. Da oppfattes det så klart av folk og politikere i Tromsø som at staten skal ta ned sitt ambisjonsnivå.

Jeg må nesten bare spørre statsråden én gang til: Vil han garantere for at en ikke vil rokke ved den rammen på 10 mrd. kr som ligger i Nasjonal transportplan? Opprettholder staten sitt ambisjonsnivå om en høy statlig andel i en byvekstavtale for Tromsø? Det må en nesten kunne svare på hvis en skal være tydelig overfor folk i nord, som trenger den typen investeringer som vi her snakker om, i tilknytning til en byvekstavtale.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:13:43]: Representanten er veldig oppmerksom på at Nasjonal transportplan er en stortingsmelding, og i den stortingsmeldingen står det noe som er ganske opplagt – at de økonomiske rammene vil bære preg av den økonomiske situasjonen landet er i, og de prioriteringene som til enhver tid gjøres. Det gjelder for byvekstavgifter som for alle andre prosjekter.

Jeg bare gjentar at dette var et brev til Statens vegvesen, som spurte om de kunne få fastsatt en ramme for prosessen. Det kunne ikke vi gi nå. Det er ingenting i veien for at man i prosessen også diskuterer økonomi, men rammen for forhandlingene fastsettes ikke nå. Den vil komme etter at et statsbudsjett er vedtatt.

Spørsmål 11

Bård Hoksrud (FrP) [12:14:41]: «TV 2 har satt fokus på mange problemer knyttet til Norsk pasientskadeerstatning (NPE), en ordning som i en undersøkelse slaktes av et samlet korps advokater. De mener blant annet rettsikkerheten ikke er god nok. Pasienter som har blitt skadet i det offentlige helsevesenet, blir ikke utredet, og vi har sett at det blir satt en invaliditetsgrad som synes å være alt for lav.

Hvordan rettferdiggjør statsråden at hun selv var tydelig på en full gjennomgang av NPE da hun satt i opposisjon, mens hun nå ikke mener dette er en prioritet?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:15:16]: Det er Stortinget som har vedtatt rammene for pasientskadeordningen. Det er tilstrekkelig at en skade skyldes svikt i behandlingen, og at pasienten er påført et økonomisk tap eller et varig men som følge av svikten. Erstatning blir utmålt etter reglene i skadeserstatningsloven og alminnelige erstatningsrettslige regler.

Norsk pasientskadeerstatning, NPE, utreder saken. Høyesterett har slått fast at dokumentasjon fra tiden etter den påståtte svikten, f.eks. nedtegnelser i journaler og epikriser, veier tyngst i vurderingen av om helsehjelpen var i tråd med god medisinsk praksis. Informasjon fra pasienten selv inngår også i beslutningsgrunnlaget. NPE har opplyst at de også gjennomfører møter med erstatningssøkere i noen av de mest omfattende og vanskelige sakene, særlig i forbindelse med erstatningsutmålingen.

Under pandemien har den direkte pasientkontakten vært noe redusert. Invaliditetsgraden fastsettes ved hjelp av invaliditetstabeller, som er nedfelt i forskrift. Vedtaket treffes av NPE eller i nemnd – ikke av den medisinske sakkyndige.

Jeg ber om forståelse for at jeg ikke går inn i enkelt saker. NPE og Pasientskadenemnda er uavhengige forvaltningsorganer som ikke kan instrueres om lovtolkning, skjønnsutøvelse eller avgjørelse i enkeltsaker. Vedtaket kan påklages til Pasientskadenemnda, og nemndens vedtak kan bringes inn for domstolen.

Pasientskadeordningen gir rettigheter og rettsikkerhet for pasienter som skades i forbindelse med at de mottar helsehjelp, men det er selvfølgelig rom for forbedringer. Jeg har derfor invitert Advokatforeningen til et møte for å få utdypet deres bekymringer om at pasientenes rettsikkerhet ikke er godt nok ivarettatt. Det er et møte som vi har avtalt 20. mai.

Vi har i Hurdalsplattformen satt oss ambisiøse mål for å forbedre og styrke vår felles helse- og omsorgstjeneste. Gjennomgang av pasientskadeordningen ble ikke prioritert, og jeg vil derfor ikke ta initiativ til en total gjennomgang nå.

Bård Hoksrud (FrP) [12:17:50]: Jeg vil takke statsråden for svaret, men jeg må si jeg er litt overrasket over det statsråden står i denne sal og sier. Tilbakemeldingene fra noen av de fremste advokatene på pasientrettigheter når det gjelder pasientskadeerstatning, er at det statsråden viderebringer i denne salen om at det blir tatt møter med pasientene, og at de blir tatt med, ikke er den opplevelsen pasientene har.

Jeg har lyst til fortsatt å bore litt i det, i statsrådets mening om tilbakemeldingene fra advokater og dem dette gjelder. Det er sjelden jeg får så mange henvendelser som det jeg får i saker som gjelder Norsk pasientska-

deerstatning, og den arrogante måten mange av pasientene opplever at Norsk pasientskadeerstatning opererer på. At statsråden står her og sier at det har vært gode møter, og at folk får møte, er ikke opplevelsen der ute. Det må statsråden svare ordentlig på. Vil statsråden gå tilbake og sjekke opp dette? Du sier at du skal i møte med Advokatforeningen 20. mai. Det er bra, men jeg synes det er alvorlig, når vi har en slik ordning, at pasientene og advokatene mener at det ikke er riktig, det statsråden står i Stortinget og forteller oss.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:18:56]: Når representanten Hoksrud legger på karakteristikker som «gode møter», «god ordning» og sånne ting, legger han ord i munnen på statsråden. Det er bra vi har gode referenter som skriver protokoll fra Stortingets forhandlinger, for da kan statsråden være ansvarlig for det statsråden faktisk har sagt, og ikke det representanten Hoksrud påstår at jeg sier.

Jeg har avtalt et møte med Advokatforeningen for å få deres syn på dette. Det ser jeg fram til, og jeg håper det blir en dialog hvor de får lov til å beskrive de utfordringene de opplever i sin viktige rolle.

Bård Hoksrud (FrP) [12:19:39]: Jeg hørte veldig godt hva statsråden sa, og jeg hørte at statsråden sa at de tilbakemeldingene hun får fra NPE, er at det er god dialog. Men opplevelsen som uttrykkes massivt fra advokatene, er altså veldig tydelig at man har ikke den gode prosessen, og man blir ikke invitert på de møtene – man har ikke de møtene som statsråden sa.

Jeg registrerer også at statsråden har hatt en glideflukt fra da hun var her i opposisjon til nå som statsråd, og sier at i Hurdalsplattformen er ikke dette prioritert. Det betyr at de 30 000 pasientene som har klaget på sakene sine de siste fem årene, nå opplever å ha en statsråd som går bort fra det hun sa i opposisjon, nemlig at man skulle gjennomgå denne viktige ordningen. Det handler om tillit og troverdighet. Jeg hadde forventet at statsråden faktisk fulgte opp det hun sa i opposisjon, da hun ble statsråd, men jeg skjønner at man i Hurdalsplattformen ikke tok hensyn til dette. Da betyr det at man heller ikke tar hensyn til de 30 000 som i løpet av de siste fem årene har klagd, og veldig mange av dem har faktisk ikke fått behandlet klagen som forventet.

Presidenten: Presidenten minner representanten om at talen skal rettes gjennom presidenten og ikke i du-form til statsråden.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:20:46]: I Hurdalsplattformen sier vi veldig klart at vi vil styrke pasientsikkerhet og kvalitet. Vi har nettopp satt ned et utvalg som skal gjennomgå Helsetilsynets varselordning, og vi har

andre initiativ som vi mener går direkte inn i en satsing på å styrke pasientsikkerheten. Det å skulle gjennomgå denne ordningen nå, har jeg ikke tatt initiativ til. Det vi gjør, er å snakke med de aktørene som mener at ting ikke fungerer godt nok. Jeg ser fram til å høre på Advokatforeningens synspunkter når jeg setter meg ned med dem 20. mai.

Spørsmål 12

Seher Aydar (R) [12:21:48]: «I Helsedirektoratets veileder for tannbehandling står følgende: Hva som er god klinisk praksis i tannhelsetjenesten, er uavhengig av om pasienten betaler selv eller en annen part bidrar økonomisk til behandlingen. Allikevel har det kommet fram at mennesker som får tannbehandling dekket av Nav, får behandling etter lavere faglige standarder.

Vil statsråden gjøre noe for å sikre en mer likeverdig praksis?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:22:17]: Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven skal ytes og utmåles på bakgrunn av en konkret vurdering av den enkeltes helhetlige situasjon og faktiske behov. Søknaden avgjøres av kommunene etter en behandling fra Navs rådgivende tannlege. Til grunn for vurderingene ligger en vurdering av hva som er å anse som nødvendig tannbehandling etter gjeldende faglige og forsvarlige anbefalinger og i henhold til Helsedirektoratets nasjonale veileder om god klinisk praksis i tannhelsetjenesten, «God klinisk praksis i tannhelsetjenesten – en veileder i bruk av faglig skjønn ved nødvendig tannbehandling».

I den private tannhelsetjenesten er det fri prisfastsetting, noe som innebærer prisforskjeller mellom ulike tannleger. Det kan også være slik at noen tannleger ønsker å gjennomføre mer avansert behandling enn det som anses som nødvendig tannbehandling, men det er bare nødvendig tannbehandling i tråd med gjeldende faglige anbefalinger som kan dekkes.

Jeg vil videre vise til at avgjørelser om økonomisk sosialhjelp er enkeltvedtak. Nav-kontoret må følge de krav til saksbehandling som følger av sosialtjenesteloven, forvaltningsloven og uskrevene normer om god forvaltnings-skikk. Enkeltvedtak om økonomisk sosialhjelp kan påklages til statsforvalteren. Med andre ord er det viktig å klage på vedtaket dersom klageren mener at man får stønad til tannbehandling som ikke er i tråd med gjeldende faglige anbefalinger om nødvendig tannbehandling, altså i henhold til Helsedirektoratets nasjonale veileder om god klinisk praksis i tannhelsetjenesten.

Seher Aydar (R) [12:24:20]: Her snakker vi om mennesker som har rus eller psykiske helseproblemer

bak seg. Det kan være flyktninger, det er folk med sykdommer som gir dårlig tannhelse. Også Tannlegeforeningen har vært bekymret for at disse får behandling etter andre standarder enn de som betaler, og at det kan velges midlertidige, dårlige løsninger, løsninger som ellers ikke brukes på unge mennesker. Disse menneskene som får dekket tannhelse nå, er midt i livet, og de skal kunne både spise og smile i mange år til. Vi ser at praksisen ikke i alle tilfeller samsvarer med de retningslinjene som statsråden så godt refererte til.

Da lurer jeg på om statsråden mener at det er akseptabelt at Nav i visse tilfeller krever at en tann som kunne vært reddet med en helt ordinær prosedyre som rotfylling, skal trekkes når det er Nav som betaler?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:25:12]: Jeg mener at man skal følge de retningslinjene som gjelder. Hvis man opplever at det ikke er tilfellet, er det veldig viktig at man klager til statsforvalteren. Da får man avdekket og dokumentert hva som eventuelt er forskjellen for dem som opplever at de ikke får tannbehandling i tråd med gjeldende faglige anbefalinger, og det som er nødvendig tannbehandling. Det er den rettigheten fellesskapet har gitt dem, og det er den rettigheten de skal få oppfylt, og det er jeg veldig opptatt av.

Seher Aydar (R) [12:25:47]: Jeg har egentlig lest Hurdalsplattformen slik at også regjeringen er enig i at det må sikres på en bedre måte at de som har rett til gratis offentlig tannhelsetjeneste, får et riktig og godt tilbud. Det står i Hurdalsplattformen, så det betyr jo at regjeringen er enig i at det ikke har vært godt nok. Det står også at regjeringen vil styrke støtteordningene til dem med dårligst råd og gjennomgå refusjonsordningene på tannhelsefeltet. Det som skjer nå, er at når tenene ikke behandles som en del av kroppen, blir det ikke bare faglige vurderinger, men både økonomi og Navs vurderinger som ligger til grunn for hva slags behandling folk får. Vi kan jo ikke ha det slik at de med dårlig økonomi får dårligere hjelp.

Da lurer jeg på: Når og på hvilken måte kommer de med dårligst råd og de som har trygderettigheter, til å merke noe av det som står i Hurdalsplattformen?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:26:36]: Det kommer man til å merke i de årlige budsjettene. Så er det et større arbeid på gang basert på anmodningsvedtak fra Stortinget, som også Rødt er en del av, med en helhetlig gjennomgang av tannhelsefeltet og en egen melding til Stortinget om det. Det jobber vi med.

Jeg veldig enig i at Hurdalsplattformen viser retning med tanke på å prioritere det viktigste først, at vi starter med å prioritere dem som har behov for tannhelsetjenester, men som av ulike årsaker er dårligere sikret til å

få det. Det vil vi følge opp, både gjennom de årlige budsjettene og i det helhetlige arbeidet på tannhelsefeltet som peker retning i Hurdalsplattformen, med mer offentlige og likeverdige tjenester også innenfor denne delen av tjenesten.

Spørsmål 13

Fra representanten Hege Bae Nyholt til kunnskapsministeren:

«Regjeringen la nylig fram forslag til endringer i barnehageloven, jf. Prop. 82 L (2021–2022).

Hvorfor gis ikke kommunene her mulighet til å prioritere ideelle barnehager, slik regjeringen har lovet de vil gjøre i Hurdalsplattformen, og som også Stortinget har bedt regjeringa utrede for flere år siden, jf. vedtak nr. 460 13. februar 2018?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 14

Ingunn Foss (H) [12:27:49]: «Europakommisjonen skal etter planen legge frem lovforslaget «to fight child sexual abuse material (CSAM) online» den 11. mai. Det nye lovforslaget «will require companies to detect, report, and remove child sexual abuse». En slik rapporteringsplikt er viktig for å avdekke og stanse seksuelle overgrep på internett. Det er usikkert når forslaget eventuelt vil bli vedtatt, og om det vil bli merket som EØS-relevant.

Vil statsråden på eget initiativ innføre en slik meldepplikt i Norge, eller vil statsråden følge etter EU?»

Statsråd Emilie Mehl [12:28:33]: Utviklingen der overgripere benytter internett til å komme i kontakt med barn og unge for å begå overgrep, er veldig bekymringsfull. Det synet tror jeg vi deler. Det er et område der det dessverre nærmest er uuttømmelige muligheter for å begå kriminalitet, og det kan være vanskelig å oppdage. Derfor er regjeringen veldig opptatt av at vi styrker innsatsen mot vold og overgrep konkret, men også det som spesielt er knyttet til internett. Det er vi veldig tydelige på i Hurdalsplattformen, og dette har vi jobbet med siden vi tiltrådte i høst.

Vi har varslet en opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner. Den skal bl.a. bidra til å forsterke innsatsen mot overgrep på nett.

En plikt til å pålegge tjenesteleverandørene å melde fra hvis deres tjenester brukes til å begå straffbare handlinger eller distribuere ulovlig materiale, mener jeg er viktig at vi utreder nærmere, og det kan være aktuelt å

innføre dette i Norge, men internettrelaterte overgrep er et grenseoverskridende problem. Vi ser at materiale som finnes på nett, kan ha vært innom mange land. Det kan være overgrep som begås i et land av en overgriper som sitter i et helt annet land, eller mot et barn som ikke er på samme sted som overgriperen. Det trengs ikke bare nasjonal innsats, men også internasjonalt samarbeid. Derfor mener jeg det er veldig viktig at utredning av en sånn plikt som vi snakker om nå, gjøres i samarbeid med våre naboland. Forslaget fra Europakommisjonen, som representanten refererer til, vil det være naturlig å se på.

Jeg er opptatt av å ha god dialog med dem som leverer teletjenester her i Norge, og som har mye av markedet og dermed også mange av de plattformene som kan brukes til dette. Derfor har jeg invitert til et møte om dette i departementet på fredag. Det er i første omgang Telenor og Telia vi skal diskutere dette med. Jeg har også invitert Vipps, fordi vi vet at også Vipps bl.a. brukes til betaling for deling av ulovlig materiale. Det blir viktig. Vi skal drøfte internettrelaterte overgrep og å forebygge disse, men jeg vil selvsagt også ta opp annen digital kriminalitet.

Ingunn Foss (H) [12:31:04]: Det er veldig bra med samarbeid i Europa, noe Senterpartiet vel ikke er så veldig opptatt av ellers.

Både Kripos og politiet har i lengre tid bedt om å få verktøy for å kunne beskytte barn mot denne type kriminalitet, og vi ser fra Operasjon Spiderweb at Sør-Vest politidistrikt har hatt stor nytte av samarbeidet med den amerikanske organisasjonen National Center for Missing and Exploited Children, NCMEC, som rapporterer til norsk politi hvis de oppdager overgrepsmateriale. Da er det ingen grunn til å vente på at EU skal få på plass et regelverk før det skjer noe i vårt eget land. Ifølge Operasjon Spiderweb har det fra januar 2019 til februar 2022 vært hele 20 domfellelser som startet med NCMEC-rapportering. Så spørsmålet er: Hvorfor vil ikke statsråden gi politiet dette verktøyet så fort som mulig?

Statsråd Emilie Mehl [12:31:59]: Jeg vil gi politiet dette verktøyet så fort som mulig. Jeg mener det er viktig at vi har et grundig bakgrunnsarbeid for å innføre denne typen plikt overfor tjenestetilbyderne. Det kan være mange krevende spørsmål og skjæringspunkter vi må utrede.

Representanten tar feil når hun hevder at Senterpartiet, mitt parti, ikke er opptatt av europeisk samarbeid. Det er jeg veldig opptatt av. Jeg er opptatt av at vi skal samarbeide med land rundt oss og med land i andre deler av verden, men jeg mener i motsetning til Høyre at Norge til syvende og sist må ta beslutningene selv. Å samarbeide kan vi gjøre, men avgjørelsen om hvordan

den endelige løsningen skal se ut, mener jeg må ligge i Norge, og det gjør den. Derfor skal vi ha en egen utredning om dette, men Europakommisjonens forslag vil bli viktig å se hen til, fordi mange land i Europa ligger nært oss.

Ingunn Foss (H) [12:32:58]: Innføring av meldepplikt ved funn av overgrepsmateriale er en oppfølging av strategien som allerede ble lagt fram i august 2021 av Solberg-regjeringen. Jeg har stilt flere spørsmål til statsråden om hvordan dagens regjering vil bekjempe og forebygge vold og overgrep. Statsråden viste for et øyeblikk siden til at regjeringen vil legge fram en egen opptrappingsplan, uten å si noe som helst om tidspunkt for framleggelsen. Mine spørsmål er: Når kan vi forvente at opptrappingsplanen legges fram? Hvorfor kan ikke strategien som ble lagt fram i august 2021, danne grunnlag for tiltak inntil ny strategi foreligger?

Statsråd Emilie Mehl [12:33:40]: Den strategien som ble lagt fram i august 2021, danner grunnlag for tiltakene inntil ny strategi foreligger. Det er den vi jobber etter, fram til vi legger fram en egen opptrappingsplan. Jeg tror det bare er positivt at vi fortsetter på det arbeidet den forrige regjeringen begynte på, og at vi har enda større ambisjoner om å bekjempe vold og overgrep. Det tenker jeg det også er behov for. Det tror jeg er ambisjoner vi deler, for dette problemet er både voksende og veldig stort. Det rammer mange sårbare barn og unge. Det foregår på internett, som er en side ved det aller meste av det vi driver med i dag.

Jeg vil også legge til følgende, som egentlig er relatert til det forrige spørsmålet: Det er helt riktig, som Foss sa, at gjennom NCMEC har vi fått avslørt og påtalt overgrep her i Norge. Det viser hvorfor det er viktig å samarbeide, men beslutningen må vi, som sagt, etter min mening ta selv.

Spørsmål 15

Fra Marius Arion Nilsen til olje- og energiministeren:

«Flere analytikere melder om fare for kraftrasjonering og vedvarende ekstreme strømpriser framover. NVE med flere roper varsko om svært lav grunnvannstand. Magasinfyllingsgraden setter nye bunnrekorder, mens krafteksporten setter nye topprekorder, strømprisene likeså. Statsråden har tidligere uttalt at magasinfyllingsgraden er tilstrekkelig, og at det ikke er fare for kraftrasjonering.

Kan statsråden klargjøre hva han baserer disse basante påstandene på, når det kommer alarmrop fra så mange forskjellige hold, både private og statlige?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime. Sak nr. 3 [12:34:47]

Dermed er sak nr. 2 ferdigbehandlet.

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 12.34.

